

Збірник наукових матеріалів
XXXIII Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ВЕРЕСНЕВІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ»

16 вересня 2019 року

Частина 4

м. Вінниця

Вересневі наукові читання, XXXIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 16 вересня 2019 року. – Ч.4, с. 110.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXIII Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Вересневі наукові читання», 16 вересня 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
2018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Педагогічні науки

<i>Балановська А., науковий керівник Карасевич М. П.</i> ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА ЙОГО СПЕЦИФІКА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	5
<i>Ващенко Л.Д.</i> РОЛЬ КУРАТОРА АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ КОЛЕДЖУ.....	9
<i>Гук Г.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	12
<i>Запорожець О.М.</i> ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СТІЙКОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	14
<i>Зінченко О.В.</i> ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПЛАНУВАННЯ КАР'ЄРИ	20
<i>Карасевич С.А.</i> ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я – ПРОЦЕС ЯКИЙ ЗАКЛАДАЄТЬСЯ З ДИТИНСТВА	22
<i>Карасевич М. П.</i> ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ФУНДАМЕНТ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ.....	27
<i>Колесніков К.С.</i> ПРОФІЛАКТИКА ШКІЛЬНОГО НЕВРОЗУ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ	31
<i>Лесечко А.В.</i> ОПЕРНА ТВОРЧІСТЬ КОМПОЗИТОРІВ ДІАСПОРИ ІГОРА СОНЕВИЦЬКОГО ТА АНТІНА РУДНИЦЬКОГО.....	34
<i>Марковець О.С.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА	39
<i>Маруцак О.Д., Маркарян С.Ю.</i> КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА В СИСТЕМІ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ.....	41
<i>Матюшин С.А.</i> ПОНЯТТЯ СПОРТИВНА ПСИХОЛОГІЯ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ТА ЇЇ РОЛЬ В СУЧАСНОМУ СПОРТІ.....	44
<i>Мерзлікіна С.В.</i> ШЛЯХ ПЕДАГОГА ПОЗАШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	49
<i>Морєва О.В.</i> САМОСТІЙНІСТЬ НАВЧАННЯ ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ	53
<i>Москаленко Д.А.</i> ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СЕРЕД СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.	55

<i>Окуневич Т.Г.</i> ЛІНГВОДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОБРАЗНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	58
<i>Росицька М.В.</i> ПРОБЛЕМАТИКА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ, КРІЗЬ ПРИЗМУ ПОРІВНЯННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ З ВІТЧИЗНЯНИМ	65
<i>Савків Т.В.</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ГЕНДЕРНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	70
<i>Ткаченко І.В.</i> МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА СКЛАДОВА ЯК ЧИННИК ВИХОВАННЯ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ	74
<i>Хабаль Е.В., Яковшина Т.В.</i> ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ І ВИЩИЙ РІВЕНЬ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ.....	78
<i>Khmelivska S.I.</i> TOPICAL HISTORICAL LESSONS OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION FOR CONTEMPORARY LANGUAGE TEACHING IN UKRAINE	83
<i>Черненко Л.П.</i> КУЛЬТУРА ЗДОРОВ'Я – ДЖЕРЕЛО І ШЛЯХ ДО ЗДОРОВ'Я....	88
<i>Чиркіна С.В.</i> ВПЛИВ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА СУЧАСНУ СТУДЕНТСЬКУ МОЛОДЬ	92
<i>Штим Н.І.</i> РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	94
<i>Юрченко А.С.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІРТУАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ	98
<i>Яцейко Г.В.</i> МОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ І РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ	104

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА ЙОГО СПЕЦИФІКА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Балановська А.,
студентка 304-П групи
Науковий керівник: Карасевич М. П.
викладач циклової комісії
фізичного виховання і методик КВНЗ
«Уманський гуманітарно-педагогічний коледж
ім. Т. Г. Шевченка»
м. Умань, Україна*

Фізичне виховання є головним та визначальним, напрямом впровадження фізичної культури і становить органічну частину загального виховання загалом, покликану забезпечувати розвиток всіх складових людського організму, зокрема, фізичних, морально-вольових, розумових здібностей та професійно-прикладних навичок людини. Варто зазначити, що фізичне виховання завжди відігравало важливу роль у житті людини. Так, у первісному суспільстві громадське фізичне виховання залишало значне місце самостійності дитини, її майже ніколи не били. Тому з раннього віку, як свідчать історико-педагогічні дослідження, діти, особливо хлопчики, стають значною мірою самостійними: з 3-4 років починають ставити капкани на птахів, вміють керувати човном, у 6-8 – ловлять рибу, полюють, проявляючи при цьому чудову витримку і винахідливість (лежачи на спині, на долоні руки тримають годинами кілька зерен, доки не прилетить птах, аби в цей момент затиснути його в руці). Велике значення в той час мають ігри [1, с.235].

Софія Русова говорила, що «гра робить з дитини те, що вода з камінчиком. Педагогам водичку так вміло лити на камінчик, щоб вона давала користь». Тому потрібно частіше грати з дітьми в рухливі ігри, які зміцнюють здоров'я та дарують малечі радісний настрій[2, с.5].

Фізичне виховання школярів в молодшій школі зумовлене їх психологічними та анатомо-фізіологічними особливостями. У молодшому

шкільному віці, гра – провідний вид діяльності, тому уроки фізичного виховання необхідно планувати з урахуванням цієї не аби якоїважливої особливості. Тому саме ігри сприяють засвоєнню найрізноманітніших знань, умінь, навичок.

Зміст уроків фізичного виховання в початкових класах повинно бути наповнене ігровими та казковими сюжетами, що дає змогу підтримувати високий емоційний настрій учнів, підвищувати інтерес до рухової діяльності на уроках і в позаурочний час, успішно і легко адаптуватися до шкільного життя. На уроках фізичної культури в молодших класах бажано проводити загальнорозвиваючі вправи різної спрямованості з використанням музичного супроводу. Найбільша увага повинна приділятися спеціальним вправам для формування корекції плоскостопості та правильної постави.

Без розумного і цілеспрямованого керівництва вчителя й активної, свідомої участі учня позитивного результату у процесі навчання досягти неможливо [3, с.247].

Фізичне виховання учнів молодшої школи. Особливе місце в роботі початкової школи посідає виховання, яке закладає дитині основні цінності, зокрема, любов до рідної домівки, рідної школи, міста, рідної мови та гордості за свій рідний край, свою державу. Проте важливою початкова школа є й в аспекті забезпечення належного механізму фізичного виховання дитини. Так, завдання фізичного виховання молодших школярів такі:

- 1) виховувати позитивні морально-вольові якості;
- 2) зміцнювати здоров'я і сприяти правильному фізичному розвитку;
- 3) формувати рухові вміння та навички;
- 4) розвивати рухові (фізичні) якості;
- 5) формувати інтерес до фізкультури і потреба займатися їй;
- 6) озброювати учнів знаннями з фізичної культури, гігієни, про правила загартовування;
- 7) готувати учнів до здачі норм комплексу ГПО [4, с.15].

З учнями молодших класів потрібно проводити на заняттях ігри з виконанням різноманітних вправ. Іншими словами, ігри з бігом, зі стрибками,

лазіння, ігри з метанням і ловлею. Щоденне проведення такого роду ігор дозволяє успішно вирішувати проблеми перенавантаження учнів, раціональної організації трудового і фізичного виховання, активного відпочинку, необхідного для гармонійного розвитку дітей. Необхідно з дітьми молодшого шкільного віку проводити дні здоров'я, спортивні розваги, походи, змагання. Вони сприяють зростанню адаптаційних можливостей організму школяра, надають загально-зміцнювальний вплив, виступають як потужний засіб формування всебічно розвиненої особистості.

Однак, виховання підростаючого покоління фізично здоровим – неабияке важливе завдання сім'ї та школи. Але нині практично здоровими є лише 27% дітей дошкільного віку, лише 65% дітей і 60% підлітків фізично гармонійно розвинені. Більша кількість учнів старших класів через стан здоров'я мають обмеження щодо вибору професії, а серед випускників шкіл не менше половини не придатні або частково придатні до військової служби.

Це все свідчить про потребу докорінної перебудови організації фізичного виховання школярів, зміни поглядів на фізичний стан, фізкультуру, красу людського тіла. Мова іде про розвантаження навчальних планів і програм, зменшення інформативного навчання, збільшення кількості годин для уроків фізичного виховання, відмову від традиційних форм діяльності на уроці, коли діти майже увесь час сидять нерухомо, перегляд методики фізкультурної роботи в школі. Фізична культура має стати активним відпочинком, повинна бути спрямована на покращення здоров'я, виховання і приносити задоволення дитині. Значимість фізкультури, здорового способу життя має показувати на своєму прикладі вчитель.

Різноманітні форми позаурочної фізкультурно-спортивної діяльності поліпшують фізичному розвитку школярів. Найпоширенішими з них є:

- фізкультурні хвилинки і паузи для зняття втоми. Для виконання вправ учні виходять із-за парт, ослаблюють комірці та ремінці. Вправи проводять в 1-8 класах на кожному уроці після 20-30-хвилинної роботи протягом 2,5-3 хв. Діти виконують 3-4 вправи з 6-8-разовим повторенням. Фізкультурні паузи

практикують також у групах подовженого дня і вдома з учнями середніх і старших класів протягом 10-15 хв. кожні 50-60 хв. навчальної праці. На таких «хвилинках» доцільно опрацьовувати домашні завдання з фізичної культури;

- позаурочні заняття (гуртки та секції), завдання яких - створення умов для прищеплення учням звички до систематичних занять, сприяння запровадженню фізичної культури в побут. На позаурочних заняттях закріплюються й удосконалюються здобуті на уроках знання, практичні вміння та навички. Участь учнів у позаурочних заняттях є добровільною;

- година здоров'я. У багатьох школах її проводять щодня після 2-го або 3-го уроку тривалістю 45 хв. Час для неї вивільняють за рахунок великої перерви та скорочення всіх уроків на 5 хв. Вправи виконують переважно на свіжому повітрі (учні займаються в спортивній формі). Вчителі можуть виконувати вправи разом з учнями або окремою групою;

- масові змагання, спортивні свята передбачають чітку організацію, дотримання певних ритуалів [5].

Важливо зазначити, що фактично фізичне виховання учнів молодшої школи має більш досконалий та формально визначений регламентований порядок. Це пов'язано із тим, що держава офіційно бере на себе зобов'язання з одного боку та відповідальність з іншого щодо належного забезпечення програми фізичного виховання учнів, вироблюючи для цього навчальну програму. Успішне вирішення завдань фізичного виховання молодших школярів можливе лише в тому випадку, якщо воно стає органічною частиною всього навчально-виховного процесу школи, предметом загального занепокоєння педагогічного колективу, батьків, громадськості, коли кожний педагогічний працівник виконує свої обов'язки відповідно до «Положення про фізичне виховання учнів загальноосвітньої школи» [6, с.102].

Література:

1. Волков, Л. В. Теория, методика детского и юношеского спорта / Л. В. Волков К.: Олимпийская литература, 2002. 294 с.

2. Кравчук, Н. П., Шарапанюк, А. Й. Використання рухливих ігор з дошкільниками та молодшими школярами. Умань: «Візаві», 2008. 158 с.

3. Шиян, Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 1. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2012. 272 с.

4. Круцевич, Т. Ю. Теорія и методика фізичного виховання: підручник: в 2. т. / Т. Ю. Круцевич К.: Олімп. літ., 2008. Т.1. 391 с.

5. https://pidruchniki.com/1964010235035/pedagogika/fizichne_vihovannya.
Дата перегляду: 09. 09.2019.

6. Цьось, А. В. Сучасні технології викладання спортивних дисциплін: навч. посіб. / А. В. Цьось.

Педагогічні науки

РОЛЬ КУРАТОРА АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ КОЛЕДЖУ

Ващенко Лариса Дмитрівна

викладач вищої категорії

ветеринарних дисциплін, голова циклової комісії

ветеринарно-технологічних дисциплін

Маловисторопського коледжу

імені П. С. Рибалка СНАУ

Процес формування інтересу до майбутньої професії значною мірою залежить від успішності проходження адаптації першокурсника до нової форми організації навчання, зміни місця проживання, нового соціального середовища, а також від активності засвоєння навичок установалення різнотипних стосунків між членами академічної групи та колективом коледжу. І саме психологічний супровід навчально-виховного процесу куратором забезпечує такі умови адаптації, за яких прояви афективних емоційних станів девальвуються і майбутній спеціаліст спрямовує всі свої сили на професійну підготовку та розвиток особистості.

Питанню щодо проблеми адаптації студентів в умовах ВНЗ у сучасній науковій літературі приділяється значна увага (Т. Алексєєва, Н. Герасимова, В. Демченко та ін). Але проблематика адаптації студентів коледжів науковою спільнотою досліджується рідко. Загальні педагогічні аспекти даного процесу розглядаються науковцями Л. Дябел, С. Гурі, В. Штифурак та ін.

Також існує припущення, що адаптаційний процес не обмежується першим курсом навчання. Але беззаперечним фактом є те, що саме протягом цього періоду найбільш інтенсивно відбувається формування особистісної якості, спрямованої на вироблення нових засобів оволодіння змістом навчальної діяльності, нових форм відносин і спілкування.

Сучасні дослідники абсолютною більшістю погоджуються в тому, що в психологічному супроводі студента основна роль належить педагогові, діяльність якого побудована на особистісно-орієнтованому підході, що центрований на студенті [1]. Тільки таким чином створюються умови формування суб'єкт-суб'єктних відносин. А це в свою чергу дозволяє прогнозувати та корегувати процес розвитку особистості студента.

Входження першокурсників у незнайому систему навчання, звикання до нового соціального статусу вимагають виробітку нових поведінкових реакцій. Це часто стає причиною психологічної перенапруги. Саме на першому курсі формується бачення майбутньої професії та триває активний пошук підлітком своєї ролі в суспільстві. Перші невдачі багатьох студентів під час першого семестру призводить до розчарування, втрати перспектив, відчуження, а в подальшому пасивності та втрати жаги до навчання та розвитку.

Існує ряд факторів успішного формування відносин куратора зі студентами: моральна зрілість педагога; професійна ерудиція; психолого-педагогічна підготовка; природність прояву професійних якостей; уміння здійснювати особистісно-орієнтований підхід. Професійний супровід куратора робить студентів психологічно готовими до проблемних ситуацій, сприяють реалізації індивідуально-цінних якостей.

Психологічний супровід адаптації першокурсника – це тривалий кропіткий процес взаємодії викладача-куратора й студента, під час якого виникають відносини співтворчості, співробітництва, емоційної відкритості й глибокої довіри.

Запобігати негативним наслідкам проблемної чи звичайної адаптації – це і є завдання куратора. Зрозуміти, підтримати й допомогти студенту успішно пройти цей шлях.

Нове освітнє середовище може активувати успішне становлення фахівця

лише за умови взаємоповаги, довіри, об'єктивності та віри педагогів у можливості студентів. Саме такі відносини в діаді «викладач - студент» виступають необхідною умовою психологічного супроводу успішної адаптації студентів-першокурсників.

У разі правильного формування відносин, на думку сучасних дослідників, встановлюються рівноправне, партнерське навчальне співробітництво, близькі відносини, що дозволяють педагогу активно впливати на особистість учня, створюється атмосфера взаємної довіри й «живої» участі.

Очевидно, що потреба в психологічному супроводі куратором у кожного студента індивідуальна. Задача куратора полягає в створенні умов для її задоволення, формуванні спонукальних мотивів до навчання кожного студента й наданні необхідної підтримки.

Не можна виключати той факт, що першочерговим завданням куратора, як педагога за спеціальністю, на початковому етапі є формування професійних інтересів: виявлення мотиву до вступу, міри розуміння специфіки й характеру обраної спеціальності та свідомості її вибору; діагностика нахилів або талантів, які можуть і повинні бути розвинені в процесі підготовки майбутніх фахівців. З розвитком й активізацією діяльності органів студентського самоврядування й інших студентських співтовариств роль куратора буде полягати, насамперед, у підтримці та регулюванні ініціатив студентів та постійній підтримці інтересу до обраної спеціальності[2].

Новітня віха розвитку освітнього та наукового середовищ України висуває свої вимоги до педагога, а отже і куратора академічної групи. А це в свою чергу повинно стимулювати посилення педагогічних досліджень у сфері адаптації студентів-першокурсників.

Література:

1. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академічної групи / Методичні рекомендації / Під редакцією Н. К. Желябіної. – Запоріжжя: ЗДІА, 2007. – С. 67-68.

2. Царапина Т. П., Ульрих Т. А., Никулина И. В. Эффективная организация кураторской деятельности: учеб.-метод. пособ. / Т. П. Царапина, Т. А. Ульрих, И. В. Никулина. – Пермь:Изд-во Перм. гос.техн. ун-та, 2010. – 147 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Гук Г.В.

вчитель дефектолог II категорії

Криворізький дошкільний навчальний заклад №236

м. Кривий Ріг, Україна

Затримка психічного розвитку – це синдром відставання дозрівання психіки дитини в цілому або окремих її функцій (пам'яті, уваги, розумових процесів, емоційно-вольової сфери, мовлення тощо), уповільненого темпу реалізації закодованих у генотипі якостей організму, які є наслідком незначних негативних факторів (наявність ранньої деприваційної ситуації, недостатнього догляду за дитиною, мінімальна мозкова патологія тощо), набувають тимчасового характеру і можуть бути скорегованими. При затримці психічного розвитку діти в навчальній діяльності недостатньо проявляють зацікавленість, у них знижена пізнавальна активність. У дошкільників наочно-образне мислення характеризується відставанням у темпі розвитку. Діти самостійно не узагальнюють свій досвід повсякденних дій з предметами, не можуть використати його при вирішенні нових задач. Крім того, у них недостатнє формування логічного мислення, яке розвивається уповільнено. Також не спостерігається у дітей з затримкою психічного розвитку, взаємозв'язок між практичними діями та їх словесним супроводом. Своєчасне формування наочних форм мислення якісно змінює розвиток пізнавальної діяльності проблемних дітей та позитивно впливає в подальшому на підготовку їх до шкільного навчання і соціалізації в цілому.

У зв'язку з тим, що зміни у психічній діяльності дітей з затримкою психічного розвитку не мають тяжких порушень, піддаються корекційному впливу, зусилля педагогів, дефектологів, логопедів, психологів в першу чергу повинні бути направлені на розробку ефективних програм формування та

розвитку різноманітних сторін цієї категорії дітей. Основними напрямками психокорекції є соціальний напрямок розвитку дитини, створення особливого розвиваючого простору, використання необхідних корекційно-педагогічних програм навчання, методів, прийомів, залучення батьків до корекційного процесу а також медичний супровід. Умовою позитивної динаміки розвитку дитини, повинна бути системність ,серед усіх задіяних у корекційному процесі фахівців.

Завдання корекційно – розвивальної роботи :

- психокорекція та розвиток пізнавальної , моторної, емоційно-особистісної сфер;
- профілактика та корекція поведінкових порушень та недоліків емоційно-вольового розвитку дитини.

Відомо, що у розвитку дитини з порушенням психічного розвитку важлива роль належить навколишньому середовищу. Л. С. Виготський писав: «Спостерігаючи за хворими дітьми, в кінці кінців, ми бачимо, що дорога до правильного виховання полягає через облаштування середовища...». Спеціально облаштований життєвий простір повинен стимулювати активність дитини. Терапія середовищем є ефективним способом впливу на психологічний стан дитини . Знаходячись у приміщенні, де багато простору, світла, багато живих рослин, стіни приємних кольорів, тихо лунає спокійна мелодія, дитина позбувається нервового напруження , відчуває себе комфортно. Середовище повинно мати гнучке зонування, яке буде стимулювати дитину до самостійності, творчості, ініціативи, можливості вільного вибору діяльності враховуючи бажання та настрої дитини. На першому етапі – це максимально насичений сенсомоторний простір, тому що, як правило у дітей певної категорії, виражена затримка сприйняття, дрібної моторики, загальної моторики, координації рухів, недостатній розвиток емоційно-вольової сфери, збіднена ігрова діяльність. В процесі навчання необхідно включати методи, які викликають інтерес до навчання. Використання різних ігор, створення ігрових моментів, моделювання реальних ситуацій тощо.. Методи мають бути спрямованими не лише на формування знань, вмінь і навичок,

корекцію психофізичного розвитку, а й на їх моральне виховання. Поєднувати методи необхідно так, щоб вони призводили до оволодіння досвідом послідовно і системно. Слід враховувати індивідуальні особливості кожної дитини, рівень допомоги дорослого, оптимальний темп роботи. Корекційна робота- це діяльність, спрямована на поліпшення процесів розвитку і соціалізації дитини, послаблення або подолання вад у дитини у процесі її навчання і виховання.

Література:

1. Виготський Л.С. Педагогічна психологія. М.,1991. - с.76.

УДК 37.013.42:378

Педагогічні науки

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СТІЙКОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Запорожець О.М.,

викладач іноземної мови

КЗ « Бериславський медичний коледж»

Херсонської обласної ради

В статті розглянуто мотивацію студентів під час вивчення іноземної мови, як складову навчального процесу. Визначено найважливіші фактори, мотиви, потреби та причини, які впливають на процес формування стійкої мотивації, її функції та навчально- методичні засоби .

Ключові слова: мотивація, мотив, стимул, іноземна мова, компетентність

Вступ. Стрімка глобалізація сучасного світу спонукає людину швидко адаптуватися до нових умов як в повсякденному житті, так і в своїй професійній діяльності. Основним завданням перед сучасним закладом фахової передвищої освіти стоїть цілісне формування конкретноспроможних фахівців будь – якої сфери професійної діяльності. Це, в свою чергу, суттєво впливає на переосмислення значущості та відношення до вивчення іноземних мов, без знання яких професійна реалізація молодих спеціалістів та їх попит на ринку праці стають неможливими.

Сьогодні оволодіння іноземною мовою набуває великої популярності та користується неабияким попитом, оскільки кожен розуміє – знання іноземної мови, зокрема англійської, є невід'ємною складовою сучасної освіченої людини. Тому, одним з пріоритетних завдань у вдалому оволодінні іноземною мовою студентами є , перш за все, формування в них стійкої мотивації, так як вона спонукає студентів до реалізації своїх цілей та намірів в процесі набуття як загальноосвітніх, так і професійних компетентностей.

Виклад основного матеріалу. Вивчення іноземної мови – це важкий та тривалий процес, що вимагає значної концентрації, терпіння та наполегливості. Для того, щоб домогтися серйозних результатів у навчанні, будь – яка людина потребує мотивації, адже без неї первинний ентузіазм швидко згасає і процес вивчення мови перетворюється на рутину.

У загальному розумінні мотивація – це схильність людини виробляти організовану поведінку, яка дозволяє діяти відповідно до власних бажань та вимог оточення з метою забезпечення виживання та отримання задоволення. У повсякденному вживанні терміну розуміють: а) емоційний або розумовий стан; б) мету. Дуже часто мотивація розкривається як сила, що підштовхує людину до певних дій. Мотивація у навчанні є необхідністю, що утримує людину в навчальній ситуації і спонукає до навчання.

Сьогодні проблема мотивації є найбільш актуальною. Адже, вона виступає як рушійна сила, яка впливає на формування поведінки особистості, визначає вибірковість процесів сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, уяви, забезпечує вибір цілей і засобів їх досягнення, сприяє вибору нових технік і стратегій для реалізації мотивів. [4]

Згідно сучасних досліджень, успішність людської діяльності лише на 20% залежить від інтелекту, а на 70-80% - від мотивації. Тому, перед сучасними викладачами стоїть завдання пошуку та застосування тих ресурсів, які здатні пробудити у студентів інтерес до пізнання нового, адже від цього залежить їх успішність, якість знань, бажання займатися самоосвітою та самовдосконаленням протягом усього життя.

Серед мотиваційної сфери процесу оволодіння іноземною мовою студенти найчастіше обирають ті, що на їх думку значно підвищують пізнавальну діяльність:

- підвищення можливостей кар'єрного росту;
- навчання та стажування за кордоном;
- доступ до матеріалів на міжнародних форумах, конференціях, семінарах;
- прагнення до саморозвитку та самореалізації;
- подолання мовного бар'єру під час подорожей;
- можливість використання автентичних іншомовних матеріалів;
- прагнення розширити свою соціокультурну компетенцію;
- бажання підвищити свій соціальний статус, отримати визнання оточуючих;
- вміти знаходити спільне та відмінне в діалозі культур та почувати себе громадянином Європи

Мотивація студентів до вивчення іноземної мови має бути емоційно та естетично забарвленою, виходити з їх інтересів та потреб та спонукати до професійного становлення та саморозвитку.

На думку фахівців формування у студентів мотивації до вивчення іноземної мови слід почати із завдання: шляхом самооцінки визначити потребу вивчення дисципліни в ієрархії потреб А. Маслоу, де другий, четвертий, та п'ятий рівні потреб є актуальними при вивченні іноземної мови (другий – захист та безпека, четвертий – потреба поваги, п'ятий – потреба в самореалізації) [2]. Це є етапом початкової мотивації. Очікуваним результатом даної ситуації є заклик студентів до нової діяльності, вияв ними попередніх досягнень в процесі вивчення іноземної мови та усвідомлення браку знань та навичок, виникнення виклику до вдосконалення власних знань. Це дозволяє студентам встановити ціннісну значущість начального предмету навчального предмету, викличе пізнавальний інтерес, допоможе перетворити цілі «майбутнього» у ряд проблем, задач, завдань, що мають безпосереднє відношення до «сьогодення».

Потреба у вивченні іноземної мови виникає у студентів як відчуття соціального або психологічного дискомфорту через брак знань, знань, умінь і навичок у процесі використання мови, пошуку інформації, набуття досвіду, можливості самовиявлення та самореалізації.. Ці потреби, як стан дефіциту спонукають до дії, підштовхують до вдосконалення мовленнєвої діяльності, несуть пізнавальний характер. Потреба породжує пізнавальну активність, спрямовану на пошук способів її задоволення. [3]

Для навчання іноземної мови характерним є поєднання зовнішньої та внутрішньої мотивації, що визначають поведінку студентів, спонукають їх до пізнавально – комунікативного розвитку та орієнтують на досягнення поставлених цілей.

До зовнішньої мотивації належить сукупність мотивів пов'язаних з бажанням студентів отримати кращі результати через соціальну ідентифікацію, вплив батьків, викладачів, яскравих особистостей тощо.

До внутрішньої мотивації належать сукупність мотивів здатності розуміння мови загалом та бажання студентів розвивати та вдосконалювати власні комунікативні та соціокультурні компетентності поряд з мовними та мовленнєвими навичками.

Рівень володіння іноземною мовою після закінчення школи дуже відрізняється у студентів однієї групи. Ті студенти, які здавали ЗНО з англійської мови, готові працювати за рівнем «Intermediate». Для інших студентів, і таких більшість, рівень «Pre- intermediate» є занадто важким. Тому у слабших студентів одразу занижується самооцінка, що створює не сприятливу атмосферу для навчання. Тому завдання викладача не лише вдосконалити рівень володіння іноземною мовою сильніших студентів та підвищення рівня їх комунікативної компетентності, а насамперед подолання страху спілкування нерідною мовою та набуття впевненості в своїх можливостях у студентів, які мають нижчий рівень знань.

На формування позитивної мотивації впливає ряд чинників: інтерес до предмета та усвідомлення його значущості, прагнення до успіху, впевненість у собі та почуття власної гідності, наполегливість і терпіння, приязні відносини з

викладачем. Викладач повинен пам'ятати, що всі студенти мають різні потреби і бажання, тому процес формування мотивації до вивчення іноземної мови повинен нести індивідуальний характер.

В арсеналі викладача іноземної мови є багато методів та прийомів, які використовуються для формування стійкої мотивації студентів до вивчення мови. Одних з них є створення навчальних ситуацій з представленням інформації, яка б могла привернути увагу та задовольнити пізнавальний інтерес студентів (представлення нових наукових фактів, інноваційних розробок, актуальної інформації, незвичайних аналогій, тощо).

Дієвою для формування позитивної мотивації у студентів є стратегія створення ситуацію успіху. Взаємодія на занятті повинна бути такою, щоб кожен учасник навчально-виховного процесу відчував свою значущість. Ні в якому разі не можна порівнювати досягнення одного студента з досягненнями інших, більш сильних студентів. Доцільним буде показ «росту» на власних досягненнях кожного студента окремо.

З метою формування позитивної мотивації до вивчення іноземної мови доцільно використовувати такі форми роботи, як створення проєктів, організація пошуково-дослідницької роботи, використання автентичних матеріалів, використання ситуативного навчання, робота в мовних гуртках, студіях, клубах, організації як онлайн, так і живого спілкування з носіями мови, залучення студентів до позааудиторної роботи, тощо. Пріоритетними стають заняття, що базуються на вивченні професійної термінології, вдосконалення комунікативних навичок та передбачають контроль за володінням всіма видами мовленнєвої діяльності.

Отже, навчальна діяльність регулюється системою різноманітних мотивів, які доповнюють один одного та знаходяться у певному співвідношенні між собою. Однак не всі мають однаковий вплив на навчальну діяльність. Існують певні бар'єри, що перешкоджають формуванню стійкої мотивації та вивченню іноземної мови:

- недооцінка власних можливостей, як фактор, що перешкоджає займатися вивченням мови;

- нестача практики;
- відсутність задоволення від отриманого результату;
- відсутність повтору матеріалу, що заважає подальшому, більш глибокому оволодінню мовою;
- переоцінка ролі викладача в освітньому процесі

Висновки. Мотивацією вивчення іноземної мови визначається усвідомлення особистісних потреб та мотивів. Вмотивоване вивчення іноземної мови допоможе студентам в подальшому вдало реалізуватися як в особистій, так і в професійній сфері. Викладачам важливо показати, що іноземна мова - це не лише навчальна дисципліна, яку слід опанувати, а й засіб для отримання нових знань, самореалізації та саморозвитку.

Література:

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/науковий редактор українського видання: доктор пед.наук, професор С.Ю. Ніколаєва. - К. Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Маслоу А. Мотивація і особистість/ А. Маслоу. – СПб: Пітер, 2008. – 352 с.
3. Левченко Т.І. Мотивація суб'єкта в різних видах діяльності/Т. І. Левченко/ Монографія.- Вінниця: Нова Книга, 2011.- 448 с.
4. Деркач С.П. Мотиваційна сфера студентів в процесі навчання іноземної мови/С.П. Деркач/ стаття. - [електронний ресурс]. – режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua>
5. Gardner R.C., Lambert W.E. Attitudes and Motivation in Second Language Learning/_ Rowley. Mass. Newbury House.2012. [електронний ресурс]. – режим доступу: [http://www.scrip.org/\(S\(i43dyn45teexjx455qlt3d2q\)\)/reference/References-Papers.aspx?ReferenceID=1189908](http://www.scrip.org/(S(i43dyn45teexjx455qlt3d2q))/reference/References-Papers.aspx?ReferenceID=1189908)
6. Blended Learning in English Language Teaching: Course Design and Implementation / ed. By B. Tomlinson, C. Whittaker. - London: British Council, 2013. 252 p. [електронний ресурс]. – режим доступу: http://englishagenda.britishcouncil.org/sites/ec/files/D057_Blended%20learning-FINAL-WEB%20ONLY-v2.pdf

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПЛАНУВАННЯ КАР'ЄРИ

*Зінченко О.В.,**аспірант,**Глухівський національний педагогічний**університет ім. О. Довженка,**м.Київ, Україна*

Планування професійної кар'єри в подальшому визначає шляхи професійного розвитку, складає основу професійної мобільності особистості, підвищує конкурентоздатність на ринку праці, реалізує професійний потенціал. Кар'єра особистості реалізується в професійній діяльності.

Під час навчання в коледжі повинні формуватись кар'єрні орієнтації майбутніх фахівців, що повинні відображатись у постановці кар'єрних цілей та плануванні кар'єрного та професійного розвитку. Готовність до планування кар'єри повинна стати одним із результатів професійної підготовки фахівця в системі.

Реалізація проблеми формування готовності до планування професійної кар'єри у студентів будівельних коледжів потребує розробки та обґрунтування педагогічних умов, які були б спрямовані на формування такої готовності в межах цілеспрямованого процесу навчання плануванню кар'єри. Але сучасний стан передвищої фахової освіти має протиріччя між необхідністю формування готовності до планування професійної кар'єри у студентів та недостатньою розробкою теоретичних знань про сутність готовності до планування професійної кар'єри, її структури, критеріях та рівнях сформованості.

Аналіз різних підходів до визначення кар'єри дозволяє визначити поняття «професійна кар'єра» як траєкторію професійний розвитку, що відображає взаємозв'язок процесів внутрішнього розвитку особистості, професійний ріст (нагромадження та розвиток компетенцій особистості), зовнішній рух в освоєнні соціально-професійного розвитку, яке здійснюється

не тільки в межах однієї організації, професії, але й може пов'язуватись із зміною організації, професійних позицій, спеціалізацій [1].

Період навчання в коледжі є не тільки початковим етапом формування спеціаліста, набутті професійного досвіду, але й початковим етапом планування кар'єри, який містить цілеспрямований процес навчання плануванню кар'єри та спрямований на поетапне формування готовності до планування професійної кар'єри у студентів.

Визначаємо планування кар'єри як процес розуміння кар'єрних планів, які визначають цілі кар'єрного розвитку та шляхи їх досягнення. Готовність до планування професійної кар'єри – це інтегральна характеристика особистості, складається із знань та розвитку когнітивних здібностей, мотивації до планування кар'єри, вмінь та особистісних характеристик, які забезпечать успішну побудову кар'єри і відповідність очікувань особистості вимогам кар'єрного середовища, це спрямованість сил особистості на створення кар'єрного плану і його втілення.

В структурі готовності до планування професійної кар'єри виділяємо такі складові: когнітивна - сукупність теоретичних та практичних знань про кар'єру та її планування, мотиваційна – висока мотивація до планування професійної кар'єри, потреба в досягненнях, прагнення до самореалізації, емоційно-особистісна - комплекс умінь і навичок, індивідуально- психологічних особливостей, особистісних якостей, які необхідні для планування кар'єри .

Навчання плануванню кар'єри розуміємо як процес формування готовності до планування професійної кар'єри, компетенцій соціальної взаємодії, самоуправління, самоорганізації, які необхідні для успішної майбутньої професійної діяльності.

Використання контекстного підходу в освітньому процесі коледжу дає можливість забезпечити змістовно-контексне відображення професійної діяльності спеціаліста у формах навчальної діяльності студента, дає змогу використовувати різні форми та методи навчання, виступає засобом формування у студентів готовності до планування кар'єри, розвиває особистісні

якості, компетенції, забезпечує успішне здійснення кар'єрних планів в майбутньому.

Під час навчання в коледжі відбувається формування і розвиток професійного самовизначення, готовності до професійної діяльності, до планування професійної кар'єри, які виступають як основний механізм процесу кар'єрно-професійного визначення, формування кар'єрних орієнтацій, що відображається в специфіці кар'єрних цілей та планування, що визначають успішність кар'єрно – професійного розвитку.

Література:

1. Нагорная А.Г. Формирование готовности к планированию профессиональной карьеры у студентов вуза: Автореф. ... дис. канд. пед. наук. – Санкт-Петербург, 2011. – 24 с. Специальность: 13.00.08 – теория и методика профессионального образования (педагогические науки)

2. Рябова Д.О. Современные технологии планирования карьеры в условиях вуза / Д.О. Рябова // Человек. Культура Общество: Материалы Всероссийской научной конференции. – Смоленск: Изд-во Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2014. – 184 с.

УДК 613.955:005

Педагогічні науки

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я – ПРОЦЕС ЯКИЙ ЗАКЛАДАЄТЬСЯ З ДИТИНСТВА

*Карасевич С. А.,
к.п.н. ст. викладач кафедри спортивних дисциплін
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
м. Умань, Україна*

У ХХІ столітті населення України ввійшло з незадовільним станом здоров'я. Інтелектуалізація всіх сфер життєдіяльності спричинила зниження зацікавленості людей фізичними навантаженнями, заняттями фізичною

культурою і позначилася стійкою тенденцією до погіршення здоров'я різних вікових категорій населення.

Особливе занепокоєння викликає погіршення стану фізичного здоров'я дітей та молоді, оскільки це негативно впливає на загальноекономічну ситуацію в державі й створює загрозу національній безпеці. Зважаючи на це, проблема збереження та зміцнення здоров'я дітей знову набула пріоритетних позицій у суспільстві.

Про це свідчать законодавчі та нормативно-правові документи: Конституція України, «Основи законодавства України про охорону здоров'я», програма «Діти України», Концепція загальнодержавної цільової соціальної програми «Здоров'я нації», Державна програма «Репродуктивне здоров'я нації на 2006–2015 рр.», «Національна програма патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства», закони України «Про фізичну культуру і спорт» та «Про охорону здоров'я».

Проблема фізичного здоров'я нації актуалізує потребу формування бережливого ставлення до власного здоров'я, а також необхідність зміцнювати його протягом усього подальшого життя.

Організація фізкультурно-оздоровчої діяльності дітей дошкільного віку є одним із пріоритетних напрямів роботи дошкільного навчального закладу, який спрямований на повноцінний фізичний розвиток дітей, формування у них рухової функції, підвищення працездатності, задоволення потреби в рухах, емоціях, позитивному самопочутті й комфорті. Якісне вирішення завдань фізичного виховання дошкільнят великою мірою залежить від творчої самореалізації вихователя в процесі фізкультурно-оздоровчої роботи [1].

Метою фізичного виховання, починаючи з раннього дитинства, є формування фізично досконалої людини, зміцнення її здоров'я та підвищення працездатності. Ця мета відображає суспільні та особисті інтереси кожної людини. Вона реалізується у вигляді конкретних фізіологічних показників: рівня здоров'я, фізичного розвитку, рухової підготовленості та творчого

довголіття і розкривається та конкретизується у загальних завданнях, які вирішуються залежно від особливостей вікового розвитку дітей.

Дошкільний період має велику пластичність та сприйнятливність до засобів фізичної культури. У цей час створюються найбільші можливості для реалізації оздоровчих, освітніх та виховних завдань, і важливо саме на цьому етапі сформувати у дітей базу знань і практичних навичок здорового способу життя, усвідомлену потребу в систематичних заняттях фізичною культурою і спортом.

Оздоровчі завдання фізичного виховання спрямовані на охорону життя, зміцнення здоров'я, всебічний фізичний розвиток, загартування та вдосконалення функцій організму дітей, підвищення фізичної та розумової працездатності. Основним результатом вирішення оздоровчих завдань повинно стати покращення фізичного стану дитини, її фізичного розвитку, підвищення захисних властивостей та стійкості організму до різних захворювань, опірності до негативних умов зовнішнього середовища.

Фізичний розвиток підростаючих поколінь відбувається й без фізичного виховання, однак тільки за допомогою занять фізичними вправами (ранкова гімнастика, заняття фізкультурою та ін.), з урахуванням анатомо-фізіологічних та психологічних особливостей дитини можна досягти всебічного розвитку всіх форм та функцій її організму [2].

У концепції нової української школи однією із ключових компетентностей є екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, що передбачає необхідність навчання дітей використовувати знання та вміння, набуті під час навчання, для розв'язання повсякденних проблем і життєвих ситуацій.

Сучасний світ складний. Дитині недостатньо дати лише знання. Ще необхідно навчити користуватися ними. Знання та вміння взаємопов'язані з ціннісними настановами учня, вони формують його життєві компетентності, необхідні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці. Пошуки шляхів їхнього розвитку спричинили відродження інтеграції навчання. Під інтеграцією у найширшому розумінні розуміють процеси становлення

цілісності, переплетіння, взаємовпливу понять і теорій різних галузей знань і вмій, підпорядковуючи їх у ціле на основі міжпредметних зв'язків [3, с. 4].

Саме тому сьогодні у вирішенні завдань оздоровлення і гармонійного розвитку дітей зростає значення систематичних занять фізичною культурою. При цьому необхідно врахувати такі фактори, як недостатня рухова активність, зростаючі розумові навантаження та перенавантаження у процесі навчання, погіршення екологічних та соціально-економічних умов життя [4]. Не менш важливим є перехід, як до початкової школи, так і перехід з початкової у середню школу.

У спеціальній літературі підтверджено, що надзвичайно психотравмуючим фактором для дитячого організму, який супроводжується адаптацією до нових умов навчання, нової програми з фізичної культури, нових вимог до фізичної підготовленості на фоні значних морфо-функціональних перебудов організму, є з початкової у середню школу. Оскільки, переступаючи поріг школи, дитина увесь час пристосовується до дітей, учителів, уроків, нового режиму дня, що має також суттєве значення при переході до середньої школи.

Адаптація дитини до навчання в середній школі відбувається не одразу. Це тривалий процес, пов'язаний із значними розумовими та фізичними навантаженнями на всі системи організму. Сприяти пристосуванню організму дітей до цих навантажень можуть засоби фізичного виховання. Перехід до середньої школи відбувається водночас зі змінами в організмі дитини: він починає рости йому потрібні нові сили, які дитина може черпати з зовнішнього середовища або використовувати внутрішні резерви власного організму. З часом організм звикне і адаптується до тих чи інших умов [5, с. 38].

Важливим засобом попередження захворювань учнів, зміцнення їхнього здоров'я, підвищення рівня їхньої фізичної підготовленості є рухова активність, яка виявляється в посилені фізичної діяльності учня. Рухова активність є характерним чинником здорового способу життя учня, що визначає спрямованість його здібностей, знань, навичок, прагнень, концентрацію

вольових зусиль на реалізацію навчальних потреб та фізкультурно-спортивних інтересів [6, с. 13].

Сьогодні ведеться активний пошук нових форм і методів фізичного виховання, які б сприяли підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах. Проте аналіз спеціальної літератури засвідчує, що методи, які застосовуються в організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах, недостатньо ефективні для забезпечення належного рівня розвитку рухових здібностей студентів. Для більшості майбутніх фахівців за період навчання руховий режим змінюється в бік суттєвого обмеження у зв'язку з припиненням навчальних занять з фізичного виховання на старших курсах.

Встановлено, що протягом навчання у ВНЗ чисельність підготовчої і спеціальної медичних груп збільшується з 5,3% на першому курсі до 14,4% – на четвертому. Останнім часом методика проведення навчальних занять у вищих навчальних закладах особливо не змінилася, її ефективність відносно низька, що не відповідає сучасним вимогам до вищої школи. Належний розвиток витривалості є важливим компонентом рухової активності організму студентів вищів, оскільки низький рівень її розвитку істотно обмежує рівень фізичної підготовленості, що негативно впливає на фізичну працездатність і здоров'я.

Виділення вікових груп, які потребують специфічної норми, що відрізняє їх від іншої вікової групи, тісно пов'язано з проблемою періодизації в розвитку людини. Визначення періодів вікового розвитку, які відрізняються один від одного істотними змінами в підвищенні або пониженні певних функцій, дозволяє точніше виділяти специфічні вікові групи і розробляти відповідні нормативи оцінки розвитку витривалості у різних вікових груп [7].

Однією з найважливіших категорій людинознавства є здоров'я. Здоров'я студентської молоді – це проблема духовна й етична. Молода людина повинна сама вміти піклуватися про свій фізичний стан, а також виховувати в майбутньому здорових дітей. Залучення студентської молоді до проблеми збереження здоров'я – це насамперед процес виховання, соціалізації і

створення високого рівня духовного комфорту, який закладається з дитинства на все життя.

Література:

1. Рунова, М. О. Рухова активність дитини в дитячому садку: посібник для працівників дошкільних закладів, викладачів.. Харків: Ранок, 2007. 192 с.
2. Дмитренко, Т. І. Теорія та методика фізичного виховання дітей раннього і дошкільного віку. 2-ге вид., перер. та доп. К.: Вища школа, 1979. 256 с.
3. Фізичне виховання в школах України. №11, 2017. 39 с.
4. Круцевич, Т. Ю. Методи дослідження індивідуального здоров'я дітей і підлітків в процесі фізичного виховання. К.: Олімп. л-ра, 1999. 130 с.
5. Панчук, Г. Динаміка фізичної роботоздатності учнів молодших класів у процесі адаптації до навчання у середній школі. / Г. Панчук // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2013. №4. С. 38–41.
6. Ворона, В. В. Мотивація школярів 5-9 класів до занять фізичною культурою в зимовий період. / В. В. Ворона // Теорія та методика фізичного виховання. 2010. № 8, С. 13–16.
7. Сергієнко, В. М. Рівень розвитку та витривалості студенток / В. М. Сергієнко // Теорія та методика фізичного виховання. 2010. №8. С. 38.

УДК 796.011.3

Педагогічні науки

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ФУНДАМЕНТ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

*Карасевич М. П.,
м. Умань, Україна*

Фізична культура є навчальною дисципліною у вищому навчальному закладі і представляє найважливіший компонент у формуванні цілісного розвитку особистості студента. Фізична культура впливає на всі важливі сторони індивіда, які передалися генетичним шляхом, вони розвиваються в

процесі життєдіяльності під впливом виховання, діяльності та навколишнього середовища. Такі цінності, як матеріальні, духовні та естетичні, розвиваються у фізичній культурі.

В даний час в навчальну діяльність студента впроваджуються інноваційні програми, методи, збільшуються аудиторні заняття, обсяг завдань, інформаційна та психоемоційне навантаження на студента, учень все більше часу приділяє роботі з комп'ютером. Все це негативно впливає на здоров'я студента і породжує проблему фізичного виховання студентської молоді. Також несприятливими факторами є зростання технічного прогресу, погана екологія навколишнього середовища і зростання шкідливих звичок [1, с. 97-99].

Важливе гігієнічне значення має формування рухової активності, так як в даний час спостерігається прогресуюча гіподинамія у молоді, що є наслідком збільшення обсягу навчальних занять, як в аудиторії, так і вдома. Це призводить до того, що погіршується стан здоров'я, збільшується схильність до захворювань, порушується постава і опорно-руховий апарат, з'являються дефекти зору і нервово-психічні відхилення. Навчальна діяльність студента проходить в аудиторії та лабораторії, винятком є урок фізкультури. Після занять студент самостійно працює з літературою, метою якої є закріплення вивченого матеріалу, підготовка до домашнього завдання, курсових та дипломних робіт. Він бере участь в громадських роботах, читає художню літературу, відвідує кіно, театр та інші культурні заходи. Це показує який малорухомий спосіб життя в студента.

Саме тому фізична культура повинна стати частиною життя студента, так як вона може відновити організм, підвищити фізичну і розумову працездатність, стабілізувати емоційний фон, продовжити життя, омолоджує організм, підвищує витривалість, спритність і гнучкість.

Найбагатшим матеріалом творчої діяльності в різноманітті мистецтва є різні види фізичної культури, що є відображенням прекрасного в природі і в суспільстві. Фізична культура і культура суспільства нерозривно пов'язані, цей зв'язок є реалізацією прекрасного в природі фізкультурної діяльності.

Освоюючи цінність фізичної культури, молода людина починає розуміти складність життя, виробляє духовно-моральні критерії самооцінки особистості, формує і розвиває здатність загальнокультурного самовираження, потреба в отриманні інформації і знань, розпізнає моральні цінності. В такому прагненні може з'явитися бажання в змістовному і творчому проведенні вільного часу, при цьому використовуючи різноманітні можливості, які дають різні види фізичної культури.

Фізичне виховання є багатоаспектною проблемою, яка потребує комплексного підходу. Це проявляється в необхідності докорінної перебудови організації фізичного виховання школярів і студентів, в зміні поглядів на фізкультуру, на фізичний стан. Необхідно переглянути концепції та методики фізичного виховання в вузах.

Психолого-педагогічні проблеми фізичного виховання студентів має державне, наукове і практичне значення. Цілями фізичної підготовки є виховання і поліпшення фізичної підготовки, відновлення, зміцнення здоров'я, ліквідація нестачі в фізичному розвитку. На жаль, з кожним роком стан здоров'я студентів погіршується.

Теорія і методика повинна враховувати, що порушення в функціональній діяльності центральної нервової, серцево-судинної та інших системах призводить до погіршення загального стану здоров'я, зниження працездатності і творчої діяльності студентів [2, с. 120-123].

Заняття, які передбачені за навчальним планом недостатні у вирішенні завдань по відновленню здоров'я студентів. Цю проблему може вирішити лише комплекс навчальних і самостійних фізичних вправ. Необхідна осмислена система освіти в вузах, створення сприятливих умов для того, щоб у студента формувався стиль здорового способу життя.

Для цього доцільно, по-перше, піднесені знання на заняттях про практичні вміння та навички оздоровлення, формування позитивних мотиваційно-ціннісних відносин до фізичної культури, подача установки на необхідність ведення здорового способу життя, фізичному самовдосконаленні і самовихованні, потреби в регулярних заняттях фізичної культури і спорту;

по-друге, проведення деяких навчальних занять на свіжому повітрі;
по-третє, застосування здоров'язберігаючих технологій;
по-четверте, закріплення мотивації до заняття фізичною культурою через систему спецкурсів, спецсемінірів, пропаганду здорового способу життя.

Також велике значення має мотивування студентів. Мотивами є підвищення фізичної підготовленості, поліпшення фігури, зняття втоми, підвищення працездатності, досягнення спортивних успіхів.

Для успішного формування мотиваційно-ціннісного ставлення до фізичної культури необхідно враховувати психолого-педагогічні умови: схильність студента до заняття певним видом фізкультурної діяльності, взаємозв'язок фізичного виховання і професійної орієнтації майбутнього фахівця, проведення занять фізичної культури у позанавчальний час [3, с. 72-73].

Отже, підвищення рівня позитивної мотивації до занять фізичної культури призводить до ефективності фізичного виховання студентів, при цьому зовнішні мотиви для них більш значимі, отже, необхідно підвищувати і внутрішню мотивацію до заняття фізичними вправами.

Таким чином, психолого-педагогічні проблеми фізичного виховання студентів є актуальними в нашому суспільстві, так як фізична культура є фундаментом психофізичного розвитку і вдосконалення молодого покоління. Заняття фізичною діяльністю веде до формування стійких потреб, інтересів і мотивів в руховій активності, що має велике значення для досягнення цілей в майбутній професійній діяльності молодих фахівців.

Література:

1. Бобрицька, В. І. Формування здоров'я молоді: Актуалізація світового ретродосвіду в умовах сучасної університетської освіти, монографія. Київ, 2010. 200 с.
2. Колонькова, О., Литовченко, О. Здоров'язберігаючі технології в навчальному закладі К. Шк. світ, 2009. 128 с.
3. Видрін, В. М., Зиков, Б. К., Лотоненко, А. В. Фізична культура студентів вузів: Навч. посіб. Воронеж. ВДУ, 1991 160 с.

ПРОФІЛАКТИКА ШКІЛЬНОГО НЕВРОЗУ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Колесніков К.С.

практичний психолог

Новокаховського політехнічного коледжу

Одеського національного

політехнічного університету

м. Нова Каховка, Україна

Медичний аспект проблеми.

Психогенні нервово–психічні розлади, що виникають внаслідок порушення особливо значимих життєвих стосунків, називаються неврозом. Їх ознаки: зворотність патологічних порушень; специфічні емоційно – афективні і сомато - вегетативні розлади; психогенна природа розладу. При неврозах страждає частина особистості, критичне відношення до свого стану зберігається. Цією особливістю неврози відрізняються від психопатій, при яких страждає вся особистість, а усвідомлення свого хворобливого стану немає. Класифікація неврозів має різні підходи, найчастіше прийнято виділяти неврастенію, істерію і невроз нав'язливих станів.

- Астенія – це стан нервово–психічної слабкості. В легкій формі супроводжує майже кожне захворювання, в стані втоми виникає у цілком здорових людей. Її симптоми: надмірна подразливість, постійна слабкість і втомлюваність, низька працездатність, послаблена пам'ять, розсіяна увага, тривожність, депресія, сльозливість, порушення сну, чутливість до сенсорних подразників (шум, світло, запах).

- Нав'язливості зустрічаються при нервово – психічних розладах, а також у здорових людей в моменти втоми, страху, невпевненості. Механізм виникнення нав'язливих станів нагадує механізм виникнення звичок. Нав'язливості з'являються на тлі ясної свідомості, критично усвідомлюються і супроводжуються обтяжливим афективним станом від неможливості їх

позбутися. Поділяються на: інтелектуальні (обсесії), емоційні (фобії) та рухові (імпульсії). Obsесії мають вигляд нав'язливих думок, нав'язливих спогадів, нав'язливих сумнівів, нав'язливих уявлень. Імпульсії виглядають як нав'язливі, нелогічні, одноманітні рухи і ритуали. Фобії виглядають як перебільшені страхи: за власне здоров'я, перед різними тваринами, закритого (або відкритого) простору, темноти, висоти, контактів із незнайомими людьми, виступу перед аудиторією і т.д.

- Істерія вирізняється багатими, яскравими симптомами. В їх числі: емоційно-афективні розлади, які можуть мати форму невротичного випадку; істерична іпохондрія - тобто приписування собі неіснуючих хвороб; моторні розлади, які можуть досягати форми судорожних випадків, паралічу, парезів, мутизму, тощо. Об'єднує наведені симптоми прагнення хворого на істерію або істеричної особистості до так званого «публічного страждання» з метою фіксації уваги на власній персоні.

Поза медичною класифікацією залишаються неврози прив'язані до певних життєвих подій або місця виникнення, в їх числі - шкільний невроз. При шкільному неврозі спостерігаються різні симптоми (астенічні, нав'язливості, істеричні), але домінуюче місце займає стійкий страх перед школою і небажання її відвідувати. Діагностика і лікування нервово-психічних розладів є сферою відповідальності медичних працівників.

Психолого-педагогічний аспект проблеми.

Безпосередніми причинами неврозів є тяжкі, травматичні переживання, впливу яких людина через певні обставини протистояти не може. Тому попередження нервових розладів у стінах навчального закладу неминуче потребує уникнення або мінімізації у навчально-виховному процесі психотравмуючих ситуацій, які можуть викликати серед учнів відповідні переживання. Ця стратегія має реалізуватися на різних рівнях:

- Навчальний заклад в особі його адміністрації відповідає за умови навчання, піклується про те, щоб умови навчання не викликали конфлікти, не

провокували тривогу, депресію, фобії. Тобто були комфортними і безпечними для всіх учасників навчально-виховного процесу

- Педагогічні колективи відповідальні за соціально-психологічну атмосферу навчально-виховного процесу, піклуються про те, щоб вона була сприятливою, доброзичливою, не викликала в учнів загострених негативних переживань, не провокувала невротичні симптоми.

- Педагогічні працівники відповідають за соціально-психологічну атмосферу на своїх уроках, ведуть пошуки індивідуального підходу до кожного учня, в тому числі до учнів з невротичними розладами. Індивідуальний підхід до таких учнів передбачає: усвідомлення їх відмінності від педагогічно запущених та інших категорій «важких» учнів; корекцію стосунків; корекцію навчальних навантажень і вимог; постійний контакт з батьками та опікунами. Як правило, учні з невротичними розладами потребують збільшення педагогічної підтримки за рахунок зменшення педагогічних вимог.

Загалом стратегія мінімізації психо-травмуючих ситуацій у навчальному процесі вимагає діяти за принципом: сприйми дитину якою вона є, а вже потім намагайся зробити її кращою. Відхилення від цього принципу ведуть до конфліктності і психогенності навчального процесу.

Література:

1 Захаров А.И. Неврозы у детей и подростков: Анамнез, этиология и патогенез.- Л.: Медицина, 1988. – 244 с. URL: http://pedlib.ru/Books/3/0112/3_0112-3.shtml#book_page_top (дата звернення : 12.08.2019).

2 Карвасарский Б.Д. Неврозы (руководство для врачей).- М.: Медицина, 1980, 448 с.

3 Наталія Сайко. Дидактогенний вплив школи на молодших підлітків. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7732/1/Sayko.pdf> (дата звернення: 14.08.2019).

4 Рябовол Т.А., Комарницька К.Д. Дослідження особливостей актуальних страхів сучасних підлітків. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/705198/1/Рябовол.PDF> (дата звернення: 14.08.2019).

ОПЕРНА ТВОРЧІСТЬ КОМПОЗИТОРІВ ДІАСПОРИ ІГОРА
СОНЕВИЦЬКОГО ТА АНТІНА РУДНИЦЬКОГО

Лесечко А.В.

Студентка

теоретико-композиторського факультету

Львівська національна музична академія

імені Миколи Лисенка

м. Львів, Україна

Як історичне явище музична діаспоріана сформувалась ще в кінці ХІХ ст. в різних країнах світу, і стала могутнім рушієм для розвитку української культури за її межами. Найчисельніша кількість українців емігрувала переважно в країни Європи, Північну та Південну Америку, Австралію, Канаду, де і зосередила свою творчу діяльність на мистецькому житті в новому середовищі. Вагомий потенціал та значимість творчості таких митців як І.Соневицький та А.Рудницький для українців лишаються досі не достатньо розкритими

Актуальність теми зумовлена висвітленням творчості двох яскравих представників діаспори – Ігора Соневицького та Антіна Рудницького, що є представниками Львівської композиторської школи. Кожен з них зробив свій вклад у мистецьку, музичну та виконавську культуру української діаспори.

Мета теми – дослідити оперну творчість А. Рудницького та І. Соневицького як вагомий етап формування української оперної традиції.

Ключові слова: І. Соневицький, А. Рудницький, музична діаспоріана, оперна творчість, еміграція, образна тематика, лібрето, українські традиції. І. Соневицький народившись на Тернопільщині та отримавши базову освіту у Львові, в молодому віці вимушено емігрував за кордон – спершу в Німеччину (Мюнхен), а потім у США. На території України до початку 1990-х років його творчість була заборонена.[10, с.119] Сьогодні творчість композитора поступово відроджується – його твори подекуди з'являються друком, виконуються в

концертних програмах, а відтак стають об'єктами музикознавчих досліджень. Інший видатний композитор української діаспори – А. Рудницький теж почав свій творчий шлях зі Львова, де фактично пройшов цілий етап становлення. Проте як і Соневицький, згодом емігрує так само до Німеччини (Берлін) та в подальшому до США. Не дивлячись на те, що композитори були далеко від рідного краю, вони завжди перймалися розвитком української культури. В своїй творчості композитори діаспори зверталися до різних жанрів та форм, що було зумовлено їхньою різноплановою мистецькою діяльністю та відповідним творчим середовищем в якому вони писали.[12, с.80] Серед репертуару сучасних виконавців, актуальними стають твори композиторів еміграції, адже відродити образ української музичної культури неможливо без вивчення музичної творчості представників діаспори. Вимушена еміграція митців зробила неоціненний внесок у збереження народних музичних традицій, у поєднанні з високим професійним рівнем виконавців та композиторів.

Антін Рудницький – талановитий піаніст, диригент, композитор, музикознавець і педагог. Він є автором багатьох музичних творів, серед яких опери («Довбуш» (1938), «Анна Ярославна» (1967), «Княгиня Ольга» (1968)), балет («Бурі над Заходом» (1932), кантати («Послання» слова Т.Шевченка, «Мойсей» слова І. Франка, «На світанку», «Січнева кантата»), ораторії («Гайдамаки» (1974), симфонії, камерні твори, хори, а також музикознавчих праць, численних теоретично-критичних публікацій в українській та зарубіжній пресі.[4, с.270] Серед західноукраїнських композиторів Рудницький започаткував, так званий, модерний напрям. Музична мова його творів до 1930-х рр. суто радикальна, за пізнішого періоду романтично-сучасна. Окрім активної диригентської діяльності, композитор за своє життя встиг написати 3 опери на історичний сюжет: «Довбуш» (1938), «Анна Ярославна» (1967), «Княгиня Ольга» (1968). У виборі сюжетів, Рудницький надає перевагу видатним та яскравим постатям України які навіки закарбувалися в історії. Вибір історичного піґрунття для опер, пояснюється прагненням композитора зберігати тісні зв'язки з українською історією будучи далеко на чужині.[9, с.84]

Так найвагомішою пам'яткою визначній київській княгині та французькій королеві стала опера «Анна Ярославна», відчайдушні вчинки українського карпатського «Робін Гуда» яскраво втілені в опері «Довбуш», а мудрість та відвагу першої княгині Київської Русі, жінки, що увійшла в історії своїм дипломатичним способом правління, висвітлено в опері «Княгиня Ольга». А. Рудницький у своїй творчості тяжів до етнічних мотивів, що яскраво відбилося в опері «Довбуш» (1936–1938 рр.), побудованій на гуцульських мелодіях. Відзначали, що ця опера підкреслила вступ композитора на шлях «сучасного національного музичного реалізму»¹. Саме в опері «Довбуш», розвиток музичної мови Рудницького пішов у модерному напрямку, проте тональному. Мелодійні лінії опери короткі, проте багаті, окрім цього, значного збагатилась його кмпозиторська техніка що проявилось в ефектних оркестрових фарбах. На оперній творчості А. Рудницького позначилися різні впливи (імпресіонізм, неокласицизм, неофольклоризм) і з точки зору стилю, оперна творчість виявилася доволі різною. Особливо чітко та яскраво, риси оперного стилю проявилися в опері на історичний сюжет «Анна Ярославна».

Інший представник діаспори **Ігор Соневицький**, видатний український композитор, музикознавець, диригент і педагог, так само відзначився сучасним поглядом на оперну творчість. В суто музичних театральних жанрах – опери і балету – в творчому доробку композитора є два зразки, це опера «Зоря» та дитячий балет «Попелюшка».[6, с.593] Та хоч це й не була провідна жанрова ділянка його творчості, твори є індивідуальним перевтіленням загально-прийнятих схем: замість повнометражної опери в кількох діях, яка займає цілий вечір, Соневицький створив півгодинну мініатюру «Зоря», а триактний балет взагалі призначений для виконання дітьми. Від 1967 року він неодноразово показувався США в постановці відомої балерини Роми Прийми-Богачевської. Соневицький вказав її жанр як «сатира», оскільки темою є висміяння культу особи – «вождя» в радянській музиці, засудження примітивності такої творчості. Дуже влучно характеризує провідну тему опери авторськтей

¹ ЦДАМЛМ України. Ф. 188. Оп. 1. Од. зб. 23. Арк. 5.

коментар: «дія відбувається в Потойбічній країні, де керівництво згори вимагає пісню про зорю. Час – половина ХХ століття».[10, с.119] Півгодинна одноактна опера має відповідно економні виконавські засоби: це (за порядком появи) Балерина, Секретарка (німа роль), Комісар (бас-баритон), п'ять солістів (меццо-сопрано, тенор, баритон, колоратура, сопрано), Посильний (заїка), Вождь (рецитований голос через гучномовець). Оркестр у традиційному подвійному складі. Усі виконавські прийоми в опері навмисно спрощені задля підкреслення провідної думки – «чим примітивніше, тим легше». У своїй опері-мініатюрі композитор, що прожив все своє життя в цілком відмінному соціальному середовищі, неймовірно влучно зумів відтворити умови існування радянського мистецтва. Хоч його твір і є гіперболою, яскравою сатирою, та властиво так дійсно виглядав би конкурс на пісню в якомусь самодіяльному колективі. Відчувши весь гніт та диктатуру тогочасного становища митців, Соневицький порушив актуальну та досить болючу тему для українського народу. Опера «Зоря» ставилась також в оперній студії Львівської музичної академії ім. М. Лисенка, головні партії співали провідні викладачі кафедри сольного співу. Працюючи над дослідженням, вивчаючи життєвий та творчий шлях наших славетних композиторів – І. Соневицького та А. Рудницького, дійшов до висновку, що живучи в еміграції, вони ніколи не забували про рідний край. У виборі історичних сюжетів за основу лібрето, композитори прагнули відродити славетний дух минулих часів, показати національних героїв та їхнє значення в історії України, зверталися вони також до болючих тем сучасності (гніт радянської влади в опері «Зоря» І.Соневицького).

Література:

1. Архів Ігора Соневицького передано в Україну// Свобода (газета). – 11 листопада 2011. – с. 18
2. Витвицький В. Антін Рудницький – укр. музиканти в Берліні 1920-30-х років // Укр.-нім. музиканти. Зв'язки минулого і сьогодення: зб. статей, Київ, 1998. – с. 174-188

3. Витвицький А. Сьогочасні композитори // Музика «Ukrainia Arts», New York. – 1952. – с. 155-180
4. Дзюпина Є. Антін Рудницький (1902-1975)/Єлизавета Дзюпина//Musica Humana: Наукова збірка ЛДМА ім. Лисенка. Вип. 8. – Львів, 2003. – с. 269-271.
5. Загнітко К. Звучать твори Ігоря Соневицького// Українська музика: наук. Часопис. – Львів, 2013. – Число 1. – с. 144-146.
6. Карась І. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ ст. Монографія/Г. В. Карась. – Івано-Франківськ: Т, 2012 – с. 592-594.
7. Коць-Григорчук Л. Космічний гість [Ігор Соневицький]// Дзвін, №11-12. – 2009. – с. 88-99.
8. Корній Л. Історія української музики: підручник для вищих муз. навч. Закладів / Л.П. Корній – Київ; Харків; Нью-Йорк: М. Коць, 1996 – 314с
9. Маркусь В. Анатомія однієї української громади в США / Василь Маркусь // Українська діаспора. – Київ – Чикаго: Інститут соціології НАН України, Редакція Енциклопедії української діаспори при НТШ (США), 1995. – ч. 7. – С.84.
10. Павлишин С. Ігор Соневицький/ С. Павлишин. – Л.: БаК, 2005. – с. 119.
11. Павлишин С. Ігор Соневицький – український композитор із США//ж. Український світ. – К., 1999. – Спецвипуск. – с. 16.
12. Павлишин С. Театральна музика (І . Соневицького)// Павлишин. С. Ігор Соневицький. – Львів, 2005. – с.78-80.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Марковець О.С.

викладач спецдисциплін

Новокаховського вищого професійного училища

м.Нова Каховка, Україна

Сьогодні серед розвинених країн світу активний підхід до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальних закладах не обмежується електронними підручниками чи енциклопедіями. Мережні технології є нині одним із засобів надання рівного доступу до якісної освіти, та є її невід'ємною складовою. Викладач має можливість використовувати низку Інтернет-технологій: соціальні мережі, веб-сайти, персональні блоги, онлайн-матеріали, чати, електронну пошту.

Соціальні мережі Facebook, Instagram чи Twitter, пошуковий сайт Google - своєрідна скарбничка різноманітних матеріалів з усього світу. Саме соцмережі дають змогу за найкоротший час дізнаватися про нове в освіті, оперативно ознайомлюватися з досвідом колег, стежити за семінарами, конференціями та іншими очними й заочними освітянськими заходами, дають можливість створення реклами, сторінок, груп та подій; обговорення публікацій, фото чи відео; організації опитувань та голосувань; спілкування в режимі реального часу; організації відео зв'язку; можливість групової діяльності тощо.

Соціальні мережі можна використовувати як для групового навчання так і для персонального, як для випадкового навчання (можливість пізнавати щось нове несвідомо) так і для внутрішнього навчання (використання з метою інформування щодо функціонування навчального закладу та заходів, пов'язаних з цим).

Різна необхідна педагогічна інформація міститься на тематичних освітніх порталах і сайтах, таких як <https://www.facebook.com/OsvitaUkrainy/> - Освіта України, <https://www.facebook.com/UAMON/> та <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesij->

no-tehnichna-osvita/derzhavni-standarti-navchalni-plani-ta-programi - Міністерство освіти і науки в Україні, <https://www.facebook.com/pedrada.osvita/> - Педрода, портал освітян України, <https://www.facebook.com/osvitoria.media/> - Освіторія, <https://www.facebook.com/SQEua/> - Державна служба якості освіти в Україні, <https://www.facebook.com/vseosvita/> - Всеосвіта, <https://www.facebook.com/Ed-Lab.club/> - ED LAB: Платформа Інноваційної Освіти, http://www.osvita-ua.com/sw_press/authorszapyt/ - видавництво педагогічної преси та літератури, <https://pedpresa.ua/> - освітній портал Педагогічна преса, <https://naurok.com.ua/journal> освітній проект На Урок, <https://www.facebook.com/open.urok/> - журнал Відкритий урок, <https://www.facebook.com/edcampukraine/> - EdCamp Ukraine, https://www.facebook.com/criticalthinking.expert/?eid=ARAsa1-mF7qR0dI63qvH-C41Mhu0wXK_amAFcz373e9CIdE-FePPrp7MeVbADGimlohJIPhZ2vzD3lUP - Критичне мислення / Освітня платформа, <https://prometheus.org.ua/> - PROMETHEUS – найкращі онлайн курси України та світу, <https://imzo.gov.ua/events/orhanizatory-konkursu-krashchyu-stem-urok-zaproshuiut-do-uchasti-talanovytykh-pedahohiv-2/> - Всеукраїнський конкурс «Кращий STEM- урок» та інші.

Отже, Інтернет-технології – це могутній засіб протікання процесів інформаційного обміну, що відкриває величезні можливості для навчання і який при творчому підході може виявитися незамінним помічником у роботі.

Література:

1. Використання сучасних інформаційних технологій [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://pidruchniki.com/2015082665981/informatika/didaktichni_mozhливosti_internet-tehnologiy

«КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА
В СИСТЕМІ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ»

*Марушак Ольга Дмитрівна,
методист вищої категорії ;
Маркарян Світлана Юрївна,
керівник гуртка математики,
педагогічне звання «керівник гуртка-методист»
Красноградський районний центр позашкільної освіти
Красноградської районної ради Харківської області*
***Не вести дітей за собою,
а навпаки, навчити їх самостійно
вести себе по життю***

Ф. Дольто

На сучасному етапі розвитку суспільства особливої актуальності набуває проблема формування суспільно активної, творчої, компетентної особистості з широким кругозором і міцними знаннями, яка зможе успішно самореалізуватися як професіонал. Це означає, що на сьогодні суспільству потрібна людина, здатна успішно працювати й жити в умовах мінливого світу, тобто людина, яка здатна розвиватись. Актуальність досвіду зумовлена загальною орієнтацією сучасної освіти на формування продуктивного мислення учнів, яке забезпечує використання набутих знань у нестандартних, проблемних ситуаціях.

У Красноградському РЦПО в умовах модернізації системи освіти найбільшим попитом серед учнівської молоді користуються математичні гуртки. Вони покликані розвивати інтерес до точних наук; розширювати і поглиблювати здобуті на уроках знання; показувати шляхи використання знань на практиці; допомагати організувати самонавчання учнів відповідно до їх нахилів та інтересів. Тому девіз моєї діяльності: «Від компетентності вчителя до компетентності учнів». Враховуючи індивідуальні інтереси і особливості кожного учня, формуючи дійовий компонент математичної компетентності,

створюю для учнів оптимальні умови для поступового переходу від дій під керівництвом педагога до самостійних, даючи їм змогу самим шукати шлях розв'язання пізнавальних та практичних завдань, а саме:

навчити ставити мету і планувати подальшу їх діяльність; навчити працювати з необхідною інформацією, використовуючи доступні джерела (довідники, підручники, словники, ЗМІ); удосконалювати навички роботи в команді, учити висловлювати й аргументовано відстоювати свою думку; вносити посильний вклад у досягнення загального результату; навчити брати на себе відповідальність при керівництві міні-групою; учити застосовувати математичні знання й уміння в реальних ситуаціях; прищеплювати навички самоконтролю і взаємоконтролю; розвивати логічне та аналітичне мислення, пам'ять, увагу, інтуїцію.

Провідною ідеєю досвіду є запровадження компетентнісного підходу в навчальну діяльність математичного гуртка, а саме: розробка системи прийомів, форм та методів, спрямованих на ефективне наповнення математичної освіти знаннями, уміннями і навичками, пов'язаними з особистим досвідом учня і потребами суспільства, для того, щоб він міг здійснювати продуктивну й усвідомлену діяльність і в майбутньому зміг заповнити свою нішу в реальній дійсності.

Досвід заснований на використанні сучасних досягнень науки, наукових досліджень, методичних розробок багатьох учених: Л. Виготського, В. Крутецького, Н.Лейтиса, С. Рубінштейна, О. Савченко, С. Сисоевої та інших.

Невтрачена зацікавленість – це і вмотивована пізнавальна діяльність, реалізація знань на практиці, і результативність. Під час вивчення таких теоретизованих предметів, як математика, використовую технологію проблемного навчання, яка стимулює учнів до висунення гіпотез, обґрунтування своїх думок, спираючись на власні знання. Створюючи проблемну ситуацію, педагог повинен пам'ятати, що не враховування рівня навченості учнів, їх вікових особливостей обов'язково призведе до втрати мотивації навчання .

Враховуючи вищесказане, у своїй роботі використовую різні форми організації навчальної діяльності, адже проблемне навчання не відкидає традиційних

методів викладу (пояснювально - ілюстративного і репродуктивного), тому їх також застосовую на проблемному занятті. Від традиційного його відрізняє методика подачі навчального матеріалу: проблемні завдання ставляться до пояснення навчального матеріалу, а не після. Крім того, важливою відмінністю є те, що на проблемному занятті актуалізація набутих знань має прихований характер, оскільки відбувається в процесі подачі нового матеріалу, в процесі вирішення нових проблемних завдань. Виникненню проблемної ситуації на заняттях математичного гуртка можуть сприяти питання, що ставлять гуртківця в положення дослідника. Логічна структура проблемного заняття має не лінійний характер (однолінійний, дволінійний, трилінійний), а більш складний – «спіралевидний», «криволінійний» вигляд. Логіка навчального процесу така: якщо на початку заняття поставлена проблема, а подальший хід заняття буде направлений на її вирішення, то керівнику гуртка і вихованцям періодично доведеться повертатися до початку заняття , до того, як проблема була поставлена. Як показала практика роботи, специфіка цілей, форм і методів проблемного навчання є важливим фактором розвитку математичної компетенції. Можна виділити наступні основні складові математичної компетенції: процедурна компетентність уміння розв'язувати типові математичні задачі); логічна компетентність (володіння дедуктивним методом доведення та спростування тверджень); технологічна компетентність (володіння сучасними математичними пакетами (пакети символічних перетворень, динамічної геометрії – *Gran* – 2Д (3Д), електронні таблиці (*Excel*)); дослідницька компетентність (володіння методами дослідження практичних та прикладних задач математичними методами).

Мною розроблено навчально-методичний посібник «Організація роботи по формуванню ключових компетентностей на заняттях гуртка з математики» та науково-методичний посібник «Від компетентності вчителя до компетентності учня» у яких детально показана система завдань, що включаються в кожне заняття математичного гуртка, а також прийоми і методи, спрямовані на формування математичних компетенцій, починаючи з 5-6 класу, та у 7-9 класах.

Отже, формування математичних компетентностей у гуртківців сприяє розвитку професійного проблемного мислення (розв'язуючи проблемну ситуацію

не математичного характеру, учень шукає вирішення застосовуючи математичні знання), а саме: - пошук логічного зв'язку між попереднім та наступним навчальним матеріалом; - використання диференційованих дидактичних матеріалів, комп'ютерної техніки, мультимедійних засобів навчання. Освітній результат – це поява предметної компетенції гуртківця на рівні підготовки у фізико-математичній школі та результативності у ДПА. Гуртківці опановують математичними знаннями, уміннями і навичками різного рівня складності: від мінімальних, які відповідають обов'язковим результатам навчання, до підвищених, що дозволяють продовжити навчання в ФМШ, наукових товариствах фізики та інформатики.

УДК 37.018.2

Педагогічні науки

ПОНЯТТЯ СПОРТИВНА ПСИХОЛОГІЯ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ТА ЇЇ РОЛЬ В СУЧАСНОМУ СПОРТІ

*Матюшин С. А.,
викладач циклової комісії
фізичного виховання і методик
КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний
Коледж ім. Т.Г. Шевченка»
м. Умань, Україна*

Фізична культура це – частина загальної культури, сукупність матеріальних та духовних цінностей суспільства, які створюються та використовуються ним для фізичної досконалості людини. Вона історично зумовлена і змінюється на кожному новому етапі розвитку суспільства. До матеріальних цінностей належать: спортивні споруди (стадіони, спортивні зали, басейни, фізкультурні майданчики та ін.), фізкультурне обладнання та інвентар, а також рівень фізичної досконалості дитячого та дорослого населення, включаючи їх спортивні досягнення та ін. До духовних цінностей належать соціальні, політичні та практичні досягнення в галузі фізичного виховання [1, с. 25].

Існує офіційно сформоване поняття «спортивна психологія». Його вживають у тих випадках, коли розглядається певна галузь психологічної науки

«взагалі». У тих випадках, коли мова йде про конкретні проблеми, пов'язаних зі спортом, ця інтегральна галузь неминуче ділиться на дві частини, і виділяється певний розділ: «спортивна психологія Безумовно, є спільні для двох цих підрозділів нашої галузі методологічні проблеми, що стосуються, наприклад, механізмів рухової активності або особливостей індивідуальних відмінностей суб'єктів діяльності. [1, с. 48].

Теорія і методика фізичного виховання не може існувати ізольовано, вона має тісний взаємозв'язок з іншими науковими дисциплінами, тому що вона вирішує соціальні педагогічні проблеми, що перебувають на стику декількох наук. Так, філософія дає для теорії і методики фізичного виховання методологічну основу діалектичний метод пізнання людини як безпосередньо природної та соціальної істоти. Спираючись на нього, вчені мають можливість об'єктивно оцінювати дії соціальних законів в області фізичної культури, аналізувати та виявляти закономірності розвитку дитини. На основі теорії пізнання розробляються найбільш раціональні методи навчання рухових дій та розвитку фізичних якостей дітей.

У психологічному тлумачному словнику «психологія» – наука про сукупність психологічних явищ та поведінку людини, вищих тварин, яка пояснюється на основі цих явищ. Отже, об'єктом науки є людина, істота наділена свідомістю та внутрішнім суб'єктивним світом (вивчення тваринної психіки належить, головне, біологічним наукам і в психології такі знання використовуються як матеріал для порівняння).

Найкоротшим визначенням предмету науки могло бути «психіка» або «психічне», однак це було б невірним, надто обширним. Категорія психічного розглядається філософською онтологією, а з такими продуктами психіки як людські стосунки, творчість мають справу соціологія та мистецтвознавство.

Специфічним для психології є дослідження психічних явищ, які керують діяльністю та відносинами людини [2].

У іншому ж психологічному тлумачному словнику В. Б. Шапар дає таке визначення поняттю «психологія спорту» – напрямок психології, предмет якого

– вивчення закономірностей проявів і розвитку психіки, а також групових взаємодій в умовах змагальної й тренувальної діяльності [3, с. 405].

У педагогічному словнику С. У. Гончаренко поняття «психологія» трактує, (грец. ч/ихп – душа і Хбуос, – вчення) – наука про закономірності виникнення, розвиток і форми вияву психіки у людини і тварин, про психічні процеси і властивості, які є компонентами діяльності й спілкування людей, поведінки тварин. Психологія вивчає процеси чуттєвого пізнання людиною зовнішнього світу: відчуттів, сприймання, уявлень, з'ясовує закономірності цих процесів, залежність їх від практики. Особливу увагу приділяє вивченню навчальної діяльності школярів, процесів засвоєння знань, умінь і навичок, розвитку відчуттів, сприймання, пам'яті, уяви, мислення, мови, почуттів, уваги, волі, формуванню свідомості й самосвідомості особистості дитини. Психологічна наука використовує різні методи дослідження. Основні з них – спостереження й експеримент. До кінця XIX ст. вона існувала як одна наука. Пізніше у зв'язку з розвитком психологічних досліджень почали виділятися окремі галузі. Основними з них є: загальна психологія, яка вивчає природу і сутність психіки; вікова дитяча психологія, що має своїм предметом закономірності й вікові особливості розвитку психіки в дитячому, підлітковому та юнацькому віці; педагогічна психологія, яка досліджує питання навчання і виховання; психологія спорту, що досліджує спортивний вид діяльності людини [4, с. 278].

У навчальному посібнику В. В. Клименко, трактують це поняття у такому значенні. Психологія спорту – область психологічної науки, яка вивчає закономірності формування та прояву природних психічних процесів та психологічних феноменів у спортивній діяльності.

Психологія спорту є міждисциплінарною наукою, яка спирається на знання з багатьох суміжних областей, включаючи біомеханіку, фізіологію, кінезіологію і психологію. Вона вивчає те, як психологічні та фізичні чинники впливають на продуктивність зайняття спортом і фізичними вправами. На додаток до навчання і тренувань психологічних умінь, поліпшення продуктивності, спортивна психологія включає в себе роботу зі спортсменами, тренерами та батьками спортсменів у

питаннях травм і реабілітації, комунікації, створення команди (командоутворення) і кар'єрні переходи.

Психологію спорту вважають доволі молодою галуззю психологічної науки. Згадка про неї вперше з'явилась у статтях засновника Олімпійських ігор П'єра де Кубертена на початку ХХ століття. Роком заснування цього напрямку у психології можна вважати 1913 рік, коли за ініціативою МОК організували конгрес, присвячений саме питанням психології спорту.

Говорячи про завдання, які вирішує спортивна психологія, не можна не сказати про центральну фігуру цього напрямку в психології – спортивного психолога. Саме спортивний психолог працює зі спортсменом, дозволяючи йому вирішити такі основні завдання:

1. Підвищення загальної ефективності тренувального процесу за рахунок вироблення потрібного рівня мотивації, чіткої орієнтації на конкретну мету, а також формування потрібних рухових умінь і навичок.

2. Створення необхідних психологічних умов для досягнення кращої психологічної витривалості, високих показників сили, спритності, а також для розвитку спеціалізованих видів сприйняття.

3. Грамотна психологічна підготовка спортсмена до змагань.

4. Психічна регуляція.

5. Формування особистості спортсмена для кращої взаємодії з тренером, а також іншими спортсменами в команді.

6. Підвищення у спортсмена сили волі в ситуаціях, коли цей показник перебуває або на недостатньому для успішних спортивних виступів рівні, або цей показник дуже високий і є ризик того, що спортсмен може «перегоріти» ще до старту змагань.

7. Оперативна допомога спортсмену. Йдеться про роботу зі спортсменом у найбільш напружені для нього моменти – від зняття передстартових хвилювань і роботи зі стресом до допомоги у разі невдалих виступів і пов'язаних з ними переживань.

Крім того, в окремий напрям сучасна спортивна психологія виділяє дослідження, що розглядають проблеми грамотного формування команд,

міжособистісні стосунки в колективі, способи та прийоми підвищення ціннісно-орієнтаційної єдності, з уболівальниками, а також проблеми міжгрупових взаємин і згуртованості спортивного колективу [5].

Роль спортивної психології в сучасному спорті підвищується з кожним роком. Без спортивного психолога важко уявити собі роботу того чи іншого спортивного клубу, не кажучи вже про національну збірну з того чи іншого виду спорту. Окремі національні олімпійські збірні мають у штаті психологів для кожного виду спорту. Активно йдуть дослідження в галузі вивчення психологічних можливостей спортсменів. Принципово важливим моментом для майбутнього спорту є і те, в якому стані буде перебувати дитяча спортивна психологія [6].

Сьогодні багато уваги приділяють питанням тестування та відбору спортсменів, а також їх грамотного виховання на різних вікових стадіях і в процесі тренувань. Окремим важливим напрямом спортивної психології варто вважати і роботу зі спортсменом, який вирішив покинути великий спорт: як допомогти людині зробити це максимально грамотно і щоб він зміг почати нове життя поза великим спортом.

Література:

1. Вільчковский, Е. С., Куро, О. І. Теорія і методика фізичного виховання для дітей дошкільного віку. Навч. пос. 2-ге вид. пер. та доп. Суми. 2004.
2. Немов, Р. С. Психология. Словарь-справочник. М.: ВЛАДОС–ПРЕСС, 2003. Т. 2. С. 150.
3. Шапар, В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Х.: Прапор, 2007. 640 с.
4. Гончаренко, С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
5. Клименко, В. В. Психология спорта. / Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Міжрегіональна академія управління персоналом, 2007. 432 с.
6. Практикум по спортивной психологии / За ред. И. П. Волкова. С.–Пб., 2002. 228 с.

ШЛЯХ ПЕДАГОГА ПОЗАШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.

*Мерзлікіна Світлана Вікторівна,
педагогічне звання «керівник гуртка-методист»
Красноградський районний центр позашкільної освіти
Красноградської районної ради
Харківської області
**«Нова українська школа потребує нового вчителя,
який зможе стати агентом змін».***

В умовах становлення української державності, соціально-економічних реформ, переходу суспільства до ринкових відносин розроблені нові освітні стандарти, йде процес відновлення і перегляду змісту освіти, а також впроваджуються нові педагогічні підходи до навчання, інформаційні і комунікаційні технології. Одним з найбільш адекватних шляхів оновлення змісту позашкільної освіти є орієнтація в процесі навчання вихованців, педагогів, керівників закладів на формування ключових компетентностей і на створення ефективних механізмів їх впровадження.

Поняття „компетентність”, стало предметом активного дослідження українських науковців (П.Горностай, І.Єрмаков, В.Кремень, О.Овчарук, Л.Хоружа, В.Циба та ін.).

Навіть найдосконаліша самоосвітня діяльність педагогів не може врахувати потреби керівника гуртка, потрібна інноваційна система методичної роботи для формування та розвитку компетентностей педагога позашкільного закладу (*Нова українська школа*).

Педагогічний процес у Красноградському районному центрі позашкільної освіти побудований на позиції кінцевого результату завдяки впровадженню сучасних підходів до організації самоосвітньої, методичної роботи в позашкільному закладі щодо формування професійних компетентностей

педагогів. Досвід роботи показує, що шлях педагога позашкільного закладу до професійної компетентності в умовах безперервної освіти потребує соціально – психологічного супроводу професійної компетентності педагогічних працівників, якісного поліпшення всіх ланок цілісного педагогічного процесу.

Усвідомлена самоосвітня діяльність педагога – безперервний саморозвиток особистості самого педагога і його вплив на розвиток особистості вихованця позашкільного закладу. Механізм самоосвіти – це самоформатування (яким я себе зроблю, яким я себе уявлю). Самоосвіта – це усвідомлений рух від:

Я – реальне – Я – сформоване – Я – ідеальне.

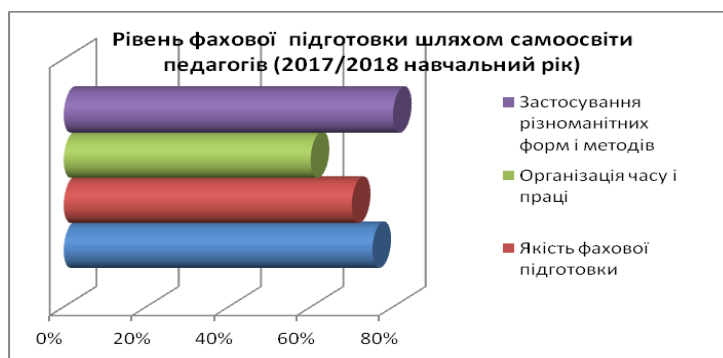
Самоосвітня діяльність педагога РЦПО включає: науково-дослідницьку роботу за проблемою; вивчення наукової, методичної та навчальної літератури; участь у колективних і групових формах методичної роботи; вивчення досвіду роботи своїх колег; теоретичну і практичну апробацію особистих матеріалів; створення методичних посібників, статей, рекомендацій; участь у наукових конференціях; презентація власного досвіду роботи.

З метою визначення найбільш притаманних форм самоосвіти педагогів, рівня фахової підготовки шляхом самоосвіти, проводиться анкетування «Самооцінка педагогічних умінь керівника гуртка».

Аналіз результатів анкетування визначив напрямки самоосвіти, які розподілилися таким чином:

- впровадження ІКТ в систему освіти - 75%;
- організація фахової майстерності - 70%;
- організація часу й праці -60%;

застосування різноманітних форм і методів -80%

Методичною роботою, організованою на засадах диференційованого, особистісно-орієнтованого підходів із урахуванням принципів наступності, діагностики, практичної й адресної спрямованості, розвитку педагогічної майстерності та творчого потенціалу, охоплені всі педагогічні працівники районного центру позашкільної освіти.

Основним із завдань методичної роботи є сприяння плеканню педагогічних кадрів з високим рівнем професіоналізму, інноваційним творчим стилем аналітичного мислення. Система методичних заходів організована для педагогів - фахівців, педагогів - початківців, педагогів – майстрів та спрямована на розвиток професіоналізму, творчого потенціалу, на впровадження в роботу педагогів досягнень кращого педагогічного досвіду та інноваційних технологій.

Для педагогів-початківців організована робота школи молодого керівника гуртка з постійним консультпунктом, методичні об'єднання, лекції-консультації, відкриті заняття, індивідуальні, ситуативні, проблемні бесіди, самоосвіта, майстер - класи, творчі звіти-презентації, психолого-педагогічні семінари, психологічні практикуми, ділові ігри, захист портфоліо професійної діяльності. Використання таких форм методичної роботи сприяє формуванню професійних компетентностей молодих педагогів.

Робота методичного об'єднання керівників гуртків РЦПО організована як єдина система дій і заходів, спрямованих на підготовку педагогів до реалізації основних орієнтирів освітнього процесу через такі форми: педагогічна майстерня «Від теорії до практики»; круглий стіл «Професійний розвиток педагогічного працівника як складова його творчого потенціалу»; конференція: «Моніторинг фахового розвитку педагога в міжтестастійний період»; рубрика «Методичні сенсації - анонси педагогіки».

З метою удосконалення педагогічної майстерності, підвищення фахового рівня, узагальнення набутого досвіду за окремим планом проводяться методичні тижні: «Педагогічна скарбничка педагогів», педагогічні читання «Вчитель, вдихни в мене творчість!», взаємовідвідування гурткових занять та виховних заходів, психолого-педагогічні та проблемні семінари, заняття для

педагогів- початківців «Педагогіка співпраці: досвід, здобутки, перспективи»; «Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи», «Організація роботи МАН», «Роль самоосвіти у формуванні професійної компетентності керівників гуртків», «Обговорюємо концепцію виховання», «Творчий педагог - шлях до успіху вихованців», «STEM- нова філософська складова освіти» тощо. У закладі постійно працюють мобільні консультпункти, експрес-інформації, презентації педагогічних новинок, подорожі сторінками педагогічних журналів та газет, виставки науково-методичної літератури.

З метою підвищення фахової компетентності педагогічних працівників організовані курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників, взаємовід-відування гурткових занять та виховних заходів з послідуочим аналізом та самоаналізом.

Кожного навчального року в центрі позашкільної освіти проводиться моніторинг готовності педагогів до інновацій, що об'єднує сукупність знань педагога про суть і специфіку інноваційних педагогічних технологій, їх види та ознаки, а також комплекс умінь і навичок із застосування інноваційних педагогічних технологій у структурі власної професійної діяльності.

Отже, участь керівника гуртка у методичній роботі є важливою складовою на шляху педагога до професійної компетентності, вона має цілісну систему дій і заходів, спрямованих на підвищення його кваліфікації та професійної майстерності. Відмінною рисою педагога нашого центру позашкільної освіти є те, що результатом його роботи виступає не лише власне самовдосконалення в особистому та професійному рівні, а й розвиток вихованців. Педагог в нашому закладі досягає успіху, щоб його досягли вихованці, а діти досягають успіху, щоб його досягло суспільство.

Література:

1. Інноваційна грамотність педагога як умова розвитку його професіалізму / Т.О. Рябенко [та ін.] // Завуч. Усе для роботи. - 2009. - № 5. - С 24-29.
2. Ісаєва О. Розвиток соціальної компетентності педагогів /О. Ісаєва. -

Директор школи. Україна. -2008.-№3.-С 46-49.

3. Козловська О. Не оцінювати, а досліджувати: діагностика професійної компетентності педагогічних працівників / О. Козловська, В. Уруський // Упр. освітою. - 2008. - січень (№ 1). -С 2-13.-Вкладка.

Педагогічні науки

САМОСТІЙНІСТЬ НАВЧАННЯ ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ

Морєва О.В.

*Аспірант Мелітопольського
Педагогічного університету
ім. Б.Хмельницького
м.Мелітополь, Україна*

Коли дитина закінчує школу і поступає в н.з. то стикається з великими труднощами. У школі було вчитися простіше: там все пояснювали, показували, розжовували. Домашня робота ґрунтувалася на закріпленні матеріалу, отриманого в школі. У вищому навчальному закладі система навчання інша: істотно зростає навантаження, досліджуваний матеріал стає складніше, об'єм сильно збільшується. Тому крім аудиторних занять доводиться витратити багато часу на самостійне навчання. Завдяки чому студент вдосконалюється, виховує в собі самостійність, організованість і відповідальність, закріплює раніше отримані знання, розвиває в собі дослідницькі навички; але недоліки в тому, що студент не завжди повністю розуміє вивчений матеріал.

Формування умінь самостійної роботи студентів є актуальною проблемою в процесі навчання. Вимоги, що пред'являються до фахівців, показують необхідність отримання не тільки готових знань і умінь, а й здатність поповнювати отримані знання, тим самим перебувати в стані безперервної освіти і самоосвіти. Успішність навчання тісно пов'язана з умінями працювати самостійно. Для підвищення успішності студентів треба робити акцент в

освітньому процесі в бік більшої самостійності учнів, розвитку нових методик самостійної діяльності і цілеспрямованого формування умінь самостійної роботи. Самостійне навчання відноситься до розвиваючого навчання. Його головна мета полягає в тому, щоб підготувати учнів до самостійного освоєння знань, пошуку істини, а також до незалежності в повсякденному житті (здатності «жити своїм розумом»). Основою такого навчання є продуктивна діяльність учнів, здійснювана в «зоні найближчого розвитку». Зона найближчого розвитку учнів викликає появу особистісних новоутворень як у змістовній стороні психіки, так і в сфері способів діяльності і характеру поведінки. Педагог тут виступає в якості організатора пошукового процесу, а не просто «передавача», транслятора знань і істин. Він організовує процес, активізує пам'ять, сприйняття, уяву, різні форми мислення учнів. Також розвивальне навчання передбачає, що вчитель відкритий до сприйняття і обговорення різних точок зору, які подаються учнями в різних формах. Напрямок: педагог ставить питання і пропонує завдання, не побоюючись «тупикових» варіантів у роботі учнів. В цьому випадку дотримуються думки, що педагог не завжди зобов'язаний давати вичерпні відповіді і пояснення. Нехай навчається самостійно думає, шукає рішення і після заняття. Педагог готує учня до того, що процес розуміння носить поступовий і послідовний характер, що глибина розуміння може бути різною; педагог пропонує учням побачити глибину в зовнішньо простому і звичному. Тобто відкрити нові грані відомого-невідомого, зрозумілого-незрозумілого в явищі, події, процесі. Це повинно бути пов'язано з прагненням викликати здивування до повсякденного і звичного; орієнтує на розвиток логічного мислення: педагог разом з учнями формулюють теоретичні припущення (гіпотези, узагальнення) в контексті загальної картини явищ, подій або процесів.

В даний час безліч студентів не осознає, що вони вчать тільки заради себе, тому і не приділяють належної уваги позааудиторній роботі. Відповідно починати практикувати самостійне навчання треба ще в школі. Учень повинен зрозуміти, що отримані ним знання у вищому навчальному закладі потрібні тільки для нього самого. Якщо студент вчасно усвідомлює, що ті знання,

навички та вміння, які він набуває під час свого навчання, йому необхідні і почне вчитися дійсно для себе, то в майбутньому такий випускник ВНЗ може стати висококваліфікованим і конкурентоспроможним фахівцем.

Література:

1. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика. СПб.: 2006. - 304 с
2. Кагарманова А.Н. Самостоятельная работа студента: программа спецкурса и метод рекомендации. – Уфа: Изд-во БГПУ, 2003. – 36с.
3. Куликова Т. А. Организация самостоятельной работы студентов вуза в информационно-коммуникационной обучающей среде [Текст]: дис. канд. пед. наук / Т. А. Куликова. – Ставрополь, 2011. – 200 с.

УДК 796.011.3-047.36:378.4(477.54)

Педагогічні науки

ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СЕРЕД СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Москаленко Д.А.

студентка факультету економічної інформатики

Харківського національного економічного

університету імені С. Кузнеця

м. Харків, Україна

Період студентського віку характеризується найвищими результатами інтелектуальних, творчих і фізичних можливостей, стабілізацією характеру, світоглядом, оптимізмом, самостійністю, суперечливістю, формуванням професійного мислення, самоствердженням в соціальній сфері. Більшість студентів позитивно ставляться до фізичного виховання, проте демонструють відносно низький рівень мотивації до занять в рамках навчального процесу. У зв'язку з цим величезну роль відіграє вивчення мотивів, інтересів і потреб сучасної молоді в заняттях з фізичного виховання.

Збереження здоров'я студентів вищих навчальних закладів багато в чому залежить від форм і методів, що використовуються в навчальному процесі,

психологічного клімату, від організації спеціалізованої системи виховання. Своєчасне виявлення внутрішніх і зовнішніх проблем студентів, що виникають при організації освітнього процесу, дозволяє виробити певні стратегії для підвищення якості освіти. У здійсненні інноваційних перетворень у фізичному вихованні студентів значну роль відіграє моніторинг якості фізкультурної освіти.

Даний моніторинг проводився з ініціативи кафедри фізичного виховання і спорту. Викладачі були зацікавлені в тому, щоб краще пізнати своїх студентів, зрозуміти їх потреби і взяти до уваги їхні пропозиції щодо вдосконалення системи викладання дисципліни і модернізації як курсу навчання, так і навчальних матеріалів.

Проведене дослідження дозволило оцінити якість освіти і визначення задоволеності студентів проведенням занять з фізичної культури. Розроблено анкети для проведення моніторингу; створена база даних; отримані об'єктивні дані, які свідчать про певний рівень якості освіти та виховання; вивчено негативні чинники на початкових етапах навчання, професійна готовність викладачів кафедри до застосування нових педагогічних технологій; намічено інноваційна стратегія освітнього процесу.

Дані моніторингу дозволили скласти об'єктивне уявлення про ступінь задоволеності учнівської молоді ХНЕУ імені С. Кузнеця якістю освітнього процесу з дисципліни «Фізичне виховання», позначили потреби в оновленні фізичного виховання в університеті.

Для проведення моніторингу була розроблена анкета «Навчання з дисципліни «Фізичне виховання» очима студентів», питання дозволили визначити ставлення студентів до фізичного виховання в навчальному процесі. Опитування студентів (52% – юнаки і 45,8% – дівчата) проводилося анонімно. В ході обробки анкет отримані відповіді, які свідчать про те, наскільки навчальний процес є ефективним, чи є у студентів задоволеність від занять, і в чому причини їхнього незадоволення.

Так, на питання: «Чи потрібна в даний час дисципліна «Фізичне виховання» в університеті?» – 85,2% відповіли позитивно, 14,8% – негативно. Встановлено,

що на момент дослідження переважна більшість респондентів (75,3%) вважають, що фізичне виховання важливе і необхідне, а 24,7% мають байдуже ставлення до дисципліни. На питання: «Як часто Ви займаєтеся спортом?» – студенти відзначали кілька варіантів відповіді: регулярно – 45%, епізодично – 49,5%, не займаюся – 5,5%.

Менш позитивний результат був отриманий з питання «Хто ви – спортсмен або фізкультурник?». Так, незначна частина учасників дослідження займається спортом, і такі заняття носять епізодичний характер. Пильної уваги заслуговує аналіз відповідей на питання, що пов'язані з оцінкою професійного рівня викладача і його взаємин зі студентами в навчальному процесі. Було встановлено, що 54% студентів оцінюють професійний рівень викладачів як високий, 28,2% – як середній, 4,3% – низький, і 13,5% утрималися від оцінок. В цілому студенти оцінили професійний рівень викладачів як високий і середній. На питання: «Які відносини між викладачами і студентами в навчальному процесі?» – відповіді розподілилися наступним чином: доброзичливі – 54,3%; нормальні – 36,7%; офіційні – 5,2%; негативні – 2%; Важко відповісти – 1,8%.

Слід враховувати також високу значимість матеріально-технічної бази. На питання: «Наскільки задовольняють Вас умови матеріально-спортивної бази, наявність спортивного обладнання?». Студенти в найбільшій мірі відзначають хороші умови для навчальних занять, крім наявності спортивного обладнання, яким студенти задоволені в різному ступені в залежності від спортивної спеціалізації. В процесі дослідження виявлено високий рівень емоційного ставлення респондентів до фізкультурно-спортивної діяльності – 41,3% відзначили, що їх приваблює в заняттях з фізичного виховання емоційна розрядка; 24,8% – фізичне навантаження; 17,6% – зацікавлені в підвищенні спортивних результатів; 16,3% відвідують заняття заради заліку.

В цілому, результатом відповідей на питання стосовно загальної оцінки організації навчального процесу в університеті з дисципліни «Фізичне виховання» свідчить про позитивне ставлення студентів до якості та організації навчального процесу.

Отже, отримані нами дані свідчать про необхідність додаткових заходів щодо підвищення престижності занять з фізичного виховання за рахунок поліпшення спортивної матеріально-технічної бази, а також впровадження інноваційних методик навчання.

УДК 378.126

Педагогічні науки

ЛІНГВОДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОБРАЗНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Окунович Т.Г.

*к. пед. н., доцент,
доцент кафедри мовознавства
херсонський державний університет
м. Херсон, Україна*

Проблема розвитку образного мовлення не нова. У зв'язку із багатоаспектністю і складністю науковці розглядають її з урахуванням таких компонентів: психологічного (Л. Виготський, М. Жинкін, І. Зимня, О. Леонт'єв, О. Лурія), мовного (О. Біляєв, М. Вашуленко, С. Караман, Л. Мацько, М. Пентилюк, К. Плиско, О. Хорошковська та ін.), лексичного (Н. Гавриш, Г. Дідук, Л. Кулибчук, Т. Коршун та ін.), стилістичного (Л. Варзацька, О. Караман, Л. Мацько, В. Мельничайко, М. Пентилюк та ін.), комунікативно-діяльнісного (А. Богуш, Л. Варзацька, Н. Гавриш, С. Караман, Т. Ладиженська, В. Мельничайко, М. Пентилюк, М. Стельмахович та ін.), культури мовлення (Н. Бабич, Б. Головін, В. Костомаров, Л. Мацько та ін.).

Питання розвитку образного мовлення є і методичною проблемою, яку в сучасній лінгводидактиці вчені (Н. Бабич, О. Біляєв, М. Вашуленко, Л. Варзацька, Т. Ладиженська, М. Пентилюк та ін.) досліджують у зв'язку з розвитком усного мовлення учнів.

Спираючись на дослідження М. Пентилюк та О. Хорошковської, визначено, що розвиткові мовної особистості учня сприяють реалізація провідних підходів – комунікативно-діяльнісного, функційно-стилістичного та особистісного й

дотримання основних закономірностей навчання мови: урахування залежності мовленнєвих умінь і навичок від знань граматики і словникового складу мови; розвиток мовного чуття й дару слова; випереджальний розвиток усного мовлення; вміння й навички створювати образні висловлювання; постійна увага до розвитку словникового запасу школярів [15, с. 44–46].

Науковці (Л. Варзацька, М. Вашуленко, Н. Грипас, Т. Ладиженська, М. Пентилюк та ін.), розглядаючи загальнодидактичні принципи навчання учнів образного мовлення, особливу увагу відводять принципу врахування рідномовного досвіду, наголошуючи на нерозривній єдності мови і мислення й принципу міжпредметних зв'язків, що сприяє інтенсифікації навчання. З-поміж методичних принципів вони виокремлюють принцип урахування особливостей образного мовлення та зв'язку образного мовлення й образного мислення як важливих складників продукування мовлення [13].

Важливу роль у засвоєнні набутих знань і формуванні вмінь і навичок образного мовлення І. Чередниченко, О. Хорошковська та інші науковці відводять методам (імітаційний, операційний, продукування) і прийомам навчання (зіставлення (як універсальний прийом), спостереження, порівняння та ін.), інтерактивним видам діяльності, що спрямовані на формування в учнів потреби в естетичному вдосконаленні власного мовлення через багатство й образність.

Значну роль у реалізації методів і прийомів навчання, на думку О. Волох, відіграють засоби (матеріальні та діяльнісні) [7, с. 35]. Зважаючи на досліджувану проблему, з-поміж загальновідомих (підручник, дидактичні матеріали, довідники, наочні посібники, технічні засоби та ін.) варто виділити ті, що зорієнтовані на формування мовної особистості, забезпечують розширення образних функцій української мови; творення україномовного середовища, природне бажання учнів висловлюватися метафорично, образно.

Важливою ланкою у розв'язанні проблеми, що розглядається, виступає правильно побудована система вправ, завдяки яким реалізуються дібрані методи і прийоми. Це дало підставу узагальнити матеріал і виділити декілька груп класифікацій, які мають межі пересічення з питаннями розвитку образного

мовлення учнів. Так, О. Бестужева, ґрунтуючись на особливостях сприйняття і пам'яті, виділяє вправи на розпізнавання, відтворення запам'ятовування тощо [4]. К. Бабов надає перевагу вправам, що містять аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, пов'язуючи ці мислительні операції з необхідністю використання слухових і наочних засобів [3]. І. Рахманов, виходячи з рівня оволодіння учнями матеріалом, пропонує рецептивні і продуктивні вправи [14]. І. Грузинська класифікує вправи відповідно до етапів процесу засвоєння матеріалу [6]. С.Золотницька, спираючись на лінгвістичний принцип дихотомії, виділяє вправи комунікативні та некомунікативні.

Оригінальну класифікацію запропонував І. Салістра, в якій виділяє два типи вправ, ті, що готують до мовлення, та власне мовленнєві вправи, що спираються на принцип мовленнєвого спрямування. У свою чергу Є. Пассов, обираючи за основу функційний принцип у побудові системи вправ, класифікує їх на мовні, вправи-переклади, трансформаційні, підстановчі, мовленнєві, питально-відповідні, умовно-мовленнєві, імітаційні, власне репродуктивні та ін. Слушність поділу вправ за способом формування умінь і навичок на імітаційні, оперативні та комунікативні довів М. Успенський .

Проблемі добору та класифікації вправ, спрямованих на формування комунікативно-мовленнєвих умінь і навичок, присвятили свої праці С. Караман, В. Мельничайко, М. Пентилюк, М. Стельмахович. Так, В.Мельничайко вправи з мовленнєвого розвитку учнів пропонує поділити на дві групи: вправи на спостереження та аналіз готових зразків літературного мовлення; вправи, що потребують творчого підходу до мовного матеріалу [11, с. 76]. М. Пентилюк, беручи до уваги комунікативну основу навчання мовлення, виокремлює навчально-мовленнєві й комунікативні завдання, а також вправи, в основі яких лежать специфічні прийоми: лінгвістичне і стилістичне експериментування, моделювання й конструювання [12, с. 5]. С. Караман у контексті розвитку комунікативних умінь учнів виділяє низку вправ і завдань, що містять в собі роботу з текстом [9, с. 47]. Т. Донченко, В. Мельничайко виділяють мовленнєві вправи, виконання яких залежить від мовленнєвої ситуації [11].

Проте проблема класифікації вправ, спрямованих на розвиток образного мовлення, залишається остаточно не розв'язаною. Це зумовлено тим, що методисти беруть за основу виділення вправ різні критерії, зокрема: характер виконуваних учнями операцій, характер діяльності учнів, навчальна мета, місце формування навичок мовлення, лінгвістичний зміст, зміст текстового матеріалу, форма мовлення, кількість завдань, дидактична мета конкретного заняття.

В. Мельничайко у монографії «Творчі роботи на уроках української мови» виділяє вправи, пов'язані з креативною діяльністю школярів: членування тексту, зміна мовного матеріалу, побудова мовних одиниць, відтворення деформованого тексту, навчальне редагування, переклад тощо [11, с. 76]. Такі вправи посіли важливе місце й у системі роботи з розвитку образного мовлення. Операційний метод зумовив такі види вправ, у яких школярі вдаються до асоціативного мислення, функцій аналізу і синтезу, активного спостереження: асоціативні диктанти, редагування тексту за стильовою ознакою, переконструювання тексту за типологічною ознакою, творче списування, творчий диктант, конструювання тексту за початком, серединою, кінцем, першим словом та ін. Ефективними виявилися й програмовані вправи на створення моделей, добір ключових образних висловів до певної ситуації з використанням комп'ютера та без нього.

Особливе місце в розвитку образного мовлення учнів посідають перекази з творчим завданням (С. Караман, В. Мельничайко, М. Стельмахович). Такий вид роботи поряд із підготовкою учнів до самостійного написання творів може стати основою для розвитку образномовленнєвих умінь і навичок. Поряд з переказуванням тексту художнього стилю висувуються завдання: поширити авторський текст, увівши елементи розповіді, роздуму чи опису; змінити особу оповідача; змінити структуру тексту; провести перестановку частин тексту задля досягнення більшої логічності і компактності викладу; надати оцінку подіям, про які розповідається в тексті; висловити своє ставлення до дійових осіб, подій, явищ; розповісти про те, що найбільше сподобалося в тексті і чому; доповнити текст, зберігаючи авторський стиль викладу; продовжити основний

текст переказу; ввести окрему частину тексту. Залежно від завдання текст учні можуть вписувати як фрагмент первинного тесту, вставляти під час переказування його або він може становити окрему самостійну частину роботи.

Система вправ і завдань має зорієнтувати вчителя на розвиток мисленнєвої діяльності учнів, пов'язану не лише із систематизацією, а й з конкретизацією знань про засоби образності. Слушною для нас є думка М. Бахтіна про створення смислових груп і виділення опорних пунктів у пам'яті учнів, які можна використати і в роботі з розвитку образного мовлення [2, с. 22]. Вони можуть реалізуватися в завданнях на побудову різних висловлювань, в основі яких лежить ситуативний прийом. Такі завдання закріплюють знання учнів про функційно-комунікативні можливості слова, сприяють активізації їхнього словника і формують уміння свідомо добирати словесні засоби, виховують увагу до образного слова. У зв'язку з цим актуалізуються завдання інтерактивного характеру.

Розвиток образного мовлення може здійснюватися шляхом створення учнями усних і писемних висловлювань малої форми, зокрема, замальовок, есе, мініатюр, етюдів. Робота над самостійними творами має пройти такі етапи: спостереження – аналіз – власний твір (робота зі зразками, колективне створення, самостійне написання за ключовими словами й виразами, за початком, самостійно). Робота над твором, як відзначає Т. Ладиженська, дає вчителю великі можливості допомогти дітям побачити навколишню дійсність, розвинути їхню душу, почуття, розум [10, с.113], а тому під час організації роботи слід урахувати мотивацію створення тексту, індивідуальні можливості учнів.

Відтак, у розвитку вмінь і навичок образного мовлення важливу роль виконують вправи, що активізують пізнавальну діяльність учнів і сприяють виробленню вмінь використовувати образні засоби виразності (С. Золотницька, Г. Іваницька, І. Салистра). Під час виконання їх необхідно враховувати значення, емоційно-експресивне та стилістичне забарвлення, сферу спілкування, конкретну ситуацію мовлення, а також осмислювати функції образного мовлення й прийоми його використання. Через систему описаних

вправ в учнів формується поняття про взаємозв'язок у висловлюваннях, про нейтральні і стилістично забарвлені мовні засоби.

Таким чином, закономірності розвитку мовлення учнів мають орієнтувати словесника на цілеспрямовану співпрацю з учнями, створення сприятливих умов для подальшого розвитку їх та самопізнання, на продуманий добір різноманітних прийомів і засобів, які відповідали б навчальним, розвивальним і виховним цілям, забезпечували б розвиток образномовленнєвих здібностей, розширювали мовленнєву компетенцію школярів. Успішність роботи значною мірою залежить і від розуміння вчителем методів навчання та особливостей їх.

Уможлиблює такий розвиток добре продумана система роботи, що ґрунтується на принципах, які, в свою чергу, стимулюють методи і прийоми навчання, зумовлюють добір відповідних вправ, завдань й інших засобів, які й становлять лінгводидактичне забезпечення роботи над образним мовленням школярів.

Значну роль у реалізації методів і прийомів навчання відіграють дидактичні засоби, до яких відносимо і вправи. Аналіз видів вправ, теоретичне осмислення ролі їх дає змогу стверджувати, що в побудові системи їх необхідно зважати на зумовленість їх із методами навчання.

Література:

1. Бабич Н. Практична стилістика і культура української мови / Н. Бабич. – Львів : Світ, 2003. –324 с.

2. Бахтін М. Фонетико-стилістичні вправи як засіб підвищення мовної культури учнів / М. Бахтін // Українська мова і література в школі. – 2007. – № 1, – С. 22–26.

3. Бабов К. Семантика й інтонація в українській мові / К. Бабов. – К. : Основи, 1991. –78 с.

4. Бестужева О. Мовно-мовленнєвий розвиток учнів початкових класів як необхідна умова успішного навчання / О. Бестужева // Магістр. – 2005. – Вип.1. – С. 95–98.

5. Гавриш Н. Дидактичний матеріал з української мови / Н. Гавриш. – К., 1976. – 96 с.

6. Грузинська І. Українські фраземи і особливості їх творення / І. Грузинська. – Львів, 1994. – 62 с.
7. Волох О. Сучасна українська літературна мова : підручник / О. Волох та ін. – К. : Вища школа, 1989 – 98 с.
8. Донченко Т. Основи культури і техніки усного мовлення : навч. пос. / Т. Донченко – Х.: ОВС, 2002. 143 с.
9. Караман С. Методика розвитку зв'язного мовлення. Ознайомлення з мовними нормами / С. Караман // Українська література в загальноосвітній школі. – 2004. – №2. – С. 47–50.
10. Ладиженська О. Сучасний урок у початкових класах / О. Ладиженська. – К. : Магістр. – 1997. – 255 с.
11. Мельничайко В. Творчі роботи на уроках української мови: Конструювання. Редагування. Переклад : посібник для вчителів / В. Мельничайко. – К. : Рад. шк., 1984. – 276 с.
12. Пентилюк М. Інтегративно-гуманітарний підхід до формування мислення і мовлення п'ятикласників / М. Пентилюк, Т. Мельник // Українська мова і література в школі. – 2000. – № 6. – С. 4–5.
13. Пентилюк М. Робота із стилістики в 4 –6 класах / М. Пентилюк. – К., 1984. – 133 с.
14. Рахманов І. Навчання мовлення іноземною мовою / І. Рахманов. – М. : Вища школа, 2000. – 120 с.
15. Хорошковська О. Збагачення мовлення учнів фразеологізмами / О. Хорошковська // Українська література в загальноосвітній школі. – 2003. – №4. – С.44–49.
16. Чередниченко І. Про роботу над фразеологією в 5 –7 класах / І. Чередниченко // Українська мова і література в школі. – 1998. – №1. – С.23 –26.

ПРОБЛЕМАТИКА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ,
КРИЗЬ ПРИЗМУ ПОРІВНЯННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ З
ВІТЧИЗНЯНИМ

*Росицька М.В.,
викладач історії*

ДПТНЗ «Броварський професійний ліцей»

У статті розкривається проблематика виховної роботи та патріотичного виховання в нашій державі, з оглядом на приклад інших держав. Висвітлено найкращі європейські моделі патріотичного виховання. Проаналізована роль та важливість патріотичного виховання в Україні, зокрема учнівської молоді ПТНЗ. Визначено зміст та основні акценти патріотичного виховання та формування свідомого громадянського суспільства.

Ключові слова: патріотичне виховання, патріотизм, учнівська молодь, громадянськість, форми і методи виховної роботи.

Серед виховних напрямів сьогодні найбільшої актуальності набуває патріотичне, громадянське виховання як основоположні, що відповідають нагальним вимогам та викликам сучасності, закладають підвалини для формування свідомих нинішніх і прийдешніх поколінь.

Інтеграційні процеси в Україні відбуваються на фоні сплеску патріотичних почуттів і нових ставлень до історії, культури, традицій і звичаїв українського народу.

Сьогодні потрібні нові підходи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. Оскільки 40% від загального обсягу виховних впливів на особистість дитини здійснює освітнє середовище, то і відповідальність покладається більша, і можливостей відкривається більше.

Важливо, щоб ПТНЗ став для кожного учня осередком становлення громадянина-патріота України, готового брати на себе відповідальність, розбудовувати країну як суверенну, незалежну, правову, соціальну державу,

сприяти єдності та встановленню громадянського миру й злагоди в суспільстві.

Методичні рекомендації містять матеріали щодо реалізації концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, розкриття сутності, мети, завдань та принципів національно-патріотичного виховання. Обґрунтовуються проблеми оновлення змісту і форм виховання, що мають на меті формування в учнів національної свідомості й самосвідомості, патріотичних почуттів. Дана проблематика буде цікавою для викладачів, майстрів виробничого навчання, вихователів, методистів, а також усіх, хто причетний до великої справи навчання та виховання.

Іншою проблемою є те, що в умовах збройної та інформаційної агресії РФ проти України, економічної кризи, а також відсутності єдиного духовного стрижня в системі виховної роботи у молодіжному середовищі відбулася певна руйнація позитивного образу України як могутньої незалежної держави з унікальною культурною спадщиною.

Нині в експертному середовищі низки європейських країни активно обговорюються нові підходи щодо питання патріотичного виховання в умовах зростання рівня терористичної загрози та неконтрольованої міграційної хвилі в ЄС.

Становлення будь якої держави не можливе без інтеграції в систему освіти моделі патріотичного виховання, як зазначав В. О. Сухомлинський «найголовніше, найяскравіше і найміцніше, що на все життя западає в серце патріота, що втілює в собі Батьківщину – це люди» [8], як одного стовпів становлення правової та суверенної держави, Україна не є виключенням. За для того, що б зміцнити і розвинути демократичну правову державу, яка ввійшла б повноправним суб'єктом до європейської спільноти можуть лише ті громадяни, які поважають свій народ, цінують державу в якій народилися та розвиваються, готові самовіддано йти на матеріальні чи духовні жертви за Батьківщину, які мають національну самосвідомість, гуманістичну моральність, які знають закони своєї держави та можуть відстоювати свої права та свободи. Виховання таких громадян можливо за певних умов, а саме розвитку національної освіти, в якій система виховання та навчання ґрунтується на ідеях української героїчної

історії, багатой культури, звичаях народу та глибокому знанні рідної мови, літератури, поваги до національних символів.

Свого часу український історик, дипломат і теоретик українського консерватизму В. Липинський писав: «Бути патріотом – це значить бажати всіма силами своєї душі створення людського, державного і політичного співжиття людей, що житимуть на Українській землі, а не мріяти про втоплення у Дніпрі більшості своїх же власних земляків. Бути патріотом – це значить шукати задоволення не в тім, «щоб бути українцем», а в тім, щоб було честю носити ім'я українця. Бути патріотом – це значить вимагати гарних і добрих учинків від себе, як від українця, а не ненавидіти інших тому, що вони «не українці». Врешті, бути патріотом, це значить, будучи українцем, виховувати в собі громадські, політичні, державотворчі прикмети...» [6, с.745-746].

В даний час, існують спекуляції, щодо патріотичного виховання молоді, який ґрунтується на історичному шляху та формуванню Української державності. Варто звернути увагу на закордонний шлях становлення та розвитку патріотичного виховання учнівської молоді. Для прикладу німецькі освітяни у своїй практиці виховання громадянського взаєморозуміння й відповідальності прагнуть застосовувати активні та інтерактивні форми і методи. Наприклад, учені Г. Авдіянц та М. Кузякіна інформують, що для навчання взаєморозуміння використовуються такі «методи і форми, як кооперативне навчання, класна рада, структурні дебати, академічні диспути, обговорення, встановлення демократичної розмови. В основі виховання відповідальності зростаючої особистості лежить концепція «навчання через обов'язок», яка була створена внаслідок переходу школи на повний день» [1]. Велике значення у виховному процесі надається мотивації, рефлексії, конструктивному аналізу та власному досвіду.

Значним для української освіти є досвід Системи освіти такої передової країни, як Японія. У шкільній програмі сучасна Японія ще чітко та повністю не визначилася з головними ідейними лініями виховання громадянина-патріота. Реформаторський процес триває і нині. При цьому це не завадило системі японської освіти взяти курс на формування індивідуальності, громадянської

відповідальності, патріотизму, продуктивності, творчого мислення, здібностей до самовираження; навичок, необхідних в інформаційному світі; вмінь навчатися протягом усього життя тощо. Японська освітня система орієнтується на гуманізацію, фундаментальні цінності, інтернаціоналізацію. Пріоритетним курсом у державі є потреба вивчати, поважати та цінувати інші культури [4].

Вище зазначені тенденції мають раціональне зерно, яке може дати значні результати в нашій освіті, хоча і вітчизняна педагогічна думка теж має велику кількість наробок, з проблематики патріотичного виховання, як вважав В. Сухомлинський: «виховання громадянина патріотом – це гармонія розуму, думки, ідей, почуттів, духовних поривів, вчинків» [8, с.16]. В свою чергу К. Ушинський наголошував, що мова – найважливіший, найбагатший і найміцніший зв'язок, що зв'язує віджилі, живущі і майбутні покоління народу в одне велике, історично живе ціле. Коли зникає народна мова, – народу немає більше. Рідна мова – кров національної культури, її титульна сторінка.

Що до методик впливу та виховання молоді, тут може бути ціле різноманіття, як підходи: індивідуальний чи груповий. Індивідуальний може надати найбільш якісний та ґрунтовний підхід, але в даному випадку не можливо виховати єдність в індивідуальному підході. Відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, яка затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641, одним з основних напрямків позанавчальної діяльності та виховання студентів є групова, яка дозволяє здійснювати виховний вплив на студентів через колектив

В японській системі освіти розуміють важливість громадянського та морального та виховного процесу, навчальні заклади організують різноманітні групові проекти, туристичні походи, клубну діяльність, класні години (історії краю, пацифізму – ідеології осуду війни), повсякденну діяльність (прибирання, облаштування території, догляд за тваринами та рослинами), спортивні змагання, зустріч гостей, проводи старших випускників, екскурсії (до зоопарків, парків, музеїв). Усі заходи в японському суспільстві супроводжуються урочистим виконанням гімну і внесенням прапора. Варто відзначити, що ці

форми та методи мають глибокий практичний зміст і пристосовані до реальних життєвих ситуацій. Загалом школа «культивує національний дух японців, формує у своїх вихованців відповідні норми моралі, закладає і розвиває в них риси національного характеру» [5]. В свою чергу вітчизняний педагог Г. Ващенко зазначав: «Особливо велику роль відіграють традиції у збереженні української нації. Націю звичайно визначають як цілісність поколінь минулих, сучасних і майбутніх. Таку цілість підтримують передусім традиції» [3, с.101].

Таким чином, проаналізований досвід свідчить про, те що у сучасній світовій та українській освіті здійснюється значна робота із патріотичного виховання учнівської молоді. Змістом патріотичного виховання є формування особистості зорієнтованої на національні цінності, прагнучої розбудови демократичної та суверенної України. Українська молодь впродовж свого навчання в учбових закладах усвідомлює свою приналежність до українського народу, проймаються почуттями поваги до національної історії культури, традицій, звичаїв. Молодь оволодівши українською мовою, постійно прагне поглиблювати знання іноземних мов міжнародного спілкування, толерантно ставиться до етнічних груп і національних меншостей, які проживають на території України. Патріотичне виховання має чітку цільову настанову – готувати до захисту Батьківщини, і виступає невід’ємною складовою системи забезпечення національної безпеки України. У сучасних умовах актуальним завданням є теоретичне переосмислення підвалин патріотизму, формування нових підходів до національно-патріотичного виховання молоді.

Література:

1. Авдіянц Г. Порівняльний аналіз підходів до громадянського виховання школярів в Україні та Німеччини [Електронний ресурс] / Г. Авдіянц, М. Кузякіна // Вісник Інституту розвитку дитини. – Режим доступу: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/85/15449-porivnyalni-analiz-pidxodiv-dogromadyanskogo-vihovannya-shkolyariv-v-ukra%D1%97ni-tanimechchini.html>

2. Агаддулін Р.Р. Позанавчальна виховна робота у ВНЗ: досвід формування полікультурної компетенції сучасного вчителя// Педагогіка та психологія. – 2007. – №3. – С. 64-72.

3. Ващенко Г. Виховний ідеал. – Полтава: Полтавський вісник, 1994.–191 с.
4. Виховання громадянського духу: досвід Японії. [Електронний ресурс] // Фонд якісної політики. – Режим доступу: <http://www.fundgp.org/ua/events/news/550/>
5. Загальна освіта в Японії. [Електронний ресурс] // ЄвроОсвіта. – Режим доступу: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=1778>
6. Лист В. Липинського до Б. Шемета. Писаний у Райхенау 12.12.1925 р. // Мала енциклопедія етнодержавознавства. НАНУ, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького; редкол.: Римаренко Ю.І. (відп. ред.) та ін. – К: Довіра, Генеза. -1996. - С. 745-746.
7. Сухомлинський В. А. Родина в серце. – 2-е изд. – М: Молодая гвардия, 1980. . – 175 с.
8. Ушинський К. Д. *Вибрані педагогічні твори*: в 2 т. – К: Рад школа, 1983. – Т.1– 348 с.

УДК 378.091.2:305]:36-051](71+73)

Педагогічні науки

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ГЕНДЕРНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Савків Т.В.

*аспірантка, кафедри соціології та соціальної роботи
Національного університету «Львівська політехніка»*

м.Львів, Україна

Сьогодні у вітчизняній системі вищої освіти загалом, та підготовки фахівців соціальної роботи зокрема, існує низка проблем, пов'язаних із відсутністю чіткої державної програми розвитку гендерного компонента в освіті, освітніх програм з гендерних досліджень, методичного забезпечення, кваліфікованих кадрів тощо. Ефективно вирішити ці завдання неможливо без врахування досвіду, набутого іншими країнами.

Суттєвою характеристикою сучасної вищої освіти за кордом є наявність

у ній інтеграційних процесів, взаємовпливів, взаємозв'язків, що включають в себе гендерний аспект у професійній підготовці спеціалістів різних галузей життєдіяльності, в тому числі – соціальної.

Проблему професійного формування соціальних працівників у зарубіжних країнах досліджувало чимало вітчизняних та зарубіжних науковців: Л. Віннікова, Н. Гайдук, С. Когут, К. Корсак, О. Матвієнко, О. Огієнко, В. Поліщук, З. Фалинська, Я. Петерсон. Гендерну проблематику у закладах вищої освіти за кордоном вивчали А. Брильова, І. Горбач, Н. Коваліско Т. Марценюк, а гендерну підготовку соціальних працівників за кордоном досліджували Н. Горішна, О. Юр'єва.

Значний інтерес та актуальність для розвитку теорії і практики професійної гендерної підготовки фахівців соціальної сфери в Україні становить аналіз зарубіжного досвіду, зокрема – США та Канади.

Особливо вагомим у цьому аспекті є досвід гендерної освіти соціальних працівників, нагромаджений у США, де гендерна освіта є важливим компонентом навчальних планів підготовки фахівців соціальної роботи.

Як свідчить аналіз програм підготовки соціальних працівників у цій країні, зокрема в Школі соціальної роботи університету Меріленд у Балтиморі, в якому гендерна проблематика інтегрована у зміст базових курсів підготовки відповідних фахівців: «Поведінка людини у соціальному середовищі», «Теорія і практика соціальної роботи», «Соціальна політика», «Етика соціальної роботи», «Дослідження» і «Польова практика».

Окрім базових курсів, студенти мають можливість вивчати курси з гендерної проблематики, у тому числі розроблені спеціально для соціальних працівників. Так, наприклад, в університеті Меріленду читається 38 навчальних курсів з різних аспектів гендерних стосунків: «Сімейне насилля та його попередження», «Гендер та рівність», «Гендер та життєвий цикл», «Гендер та соціально-економічний розвиток Америки», «Соціальні зміни та гендерна рівність», «Соціологія гендеру», «Чоловіки та жінки у сучасному суспільстві», «Фемінізм та бідність у США», «Раса, клас та гендер: американський досвід». Власне ці курси дозволяють засвоїти термінологію гендерних досліджень, оволодіти

методами їх проведення, розширити міждисциплінарну підготовку тощо.

У результаті опанування цих курсів вони повинні вміти розвивати, застосовувати та оцінювати стратегії для осмислення гендерних проблем та демократизації гендерних стосунків, осмислювати професійні дії та відносини з позицій культури та гендеру, а також ініціювати та підтримувати формування відповідних вмінь у своїх клієнтів.

Таким чином, зміст гендерної освіти фахівців із соціальної роботи у США забезпечує формування культурної сензитивності та інформованості про права людини як важливих професійних атрибутів цієї професії, навчання студентів толерантності, способів реалізації та захисту прав людини, розвиток професійних навичок розпізнавання дискримінації, встановлення недискримінаційних відносин з людьми [1, с. 22].

Вагомим також є і досвід Канади щодо впровадження гендерного підходу в фахову підготовку соціальних працівників. Рівень інституціоналізації гендерної освіти у Канаді є досить високим, адже перші акредитовані курси з жіночих та гендерних досліджень у цій країні з'явилися ще на початку 70-х років ХХ століття.

Щодо назв курсів, у рамках яких вивчається гендерна тематика, варто зазначити, що у Канаді вони надзвичайно різноманітні, наприклад, «Динаміка гендеру у канадській історії» (Історія, Університет Торонто), «Чоловіки, гендер і влада у Європі від Ренесансу до Французької революції» (Історія, Університет Торонто), «Вступ до історіє жінок у Європі» (Історія, Університет Альберти), «Феміністична філософія» (Філософія, Університет Альберти), «Гендер і ісламський закон» (Релігієзнавство, Університет Британської Колумбії), «Сексуальність і репрезентація» (Англійська мова і література, Університет Мак Гілла) тощо.

Результати аналізу навчально-методичної документації закладів вищої освіти Канади свідчать, що домінуючими формами організації гендерної освіти соціальних працівників є навчальні заняття, індивідуальні завдання, самостійна робота студентів, семінари, практикуми, тощо.

Основними видами навчальних занять, є лекція; практичне, семінарське, індивідуальне заняття; консультація. Індивідуальні завдання (реферати, курсові та дипломні роботи тощо) виконуються студентами самостійно за консультування викладачем.

Гендерна освіта має на меті не просто дати студентам певний обсяг знань, але і зруйнувати стереотипи їхніх поведінки та мислення. Така її специфіка вимагає використання нових методів навчання, таких як рольові ігри, психологічні тренінги, аналіз ситуацій, дискусії, написання творчих робіт.

Підкріплюють науковий статус гендерних досліджень та дозволяють обмінюватись прогресивним педагогічним досвідом спеціалізовані періодичні видання, які видаються у Канаді переважно на базі університетів та Асоціація жіночих і гендерних досліджень, наприклад: Resources for Feminist Research, Atlantis, Canadian Woman Studies, Canadian Online Journal of Queer Studies in Education; Third Space: A Journal of Feminist Theory and Culture; Women's Health and Urban Life тощо [3, с. 475 - 476].

Аналізуючи вище сказане, необхідною умовою успішної реалізації гендерної освіти є впровадження спеціальних гендерних курсів у систему вищої освіти, підготовка педагогічних кадрів ЗВО, публікації конкретних наукових досліджень, узагальнюючих праць з теорії й методології гендерних досліджень (підручників, посібників, збірників), а також матеріальні стимули для розроблення та впровадження нових тем і курсів з гендерної проблематики в навчальних закладах. [2, с. 107].

Таким чином, аналізуючи закордонний досвід можна сказати, що гендерна підготовка соціальних працівників у ЗВО Канади та США проходить свій шлях розвитку та становлення. Важливим завданням для вітчизняних закладів вищої освіти є застосування науково-теоретичних розробок, здійснених у галузі гендерної освіти в підготовці фахівців соціальної сфери та творче використання передового зарубіжного досвіду.

Література:

1. Горішна Н.М. Гендерна освіта соціальних працівників у США розвитку / Н.М. Горішна // Науковий вісник Ужгородського національного університету:

зб. наук. праць. Серія: Педагогіка, соціальна робота. – 2011. – Випуск 20. С.20-23.

2. Коваліско Н.В., Горбач І.І. Зарубіжний досвід вивчення гендерної організації системи освіти / Н.В. Коваліско, І.І. Горбач // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент : зб. наук. праць. – Вип. 11 / Ред. кол. : Євтух В.Б. (відп. ред.). – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – С. 103-117

3. Юр'єва О. Ю. Порівняльно-педагогічний аналіз реалізації гендерної освіти бакалаврів гуманітарних спеціальностей у вищих навчальних закладах України та Канади / О. Ю. Юр'єва // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» : зб. наук. праць. – К. : Гнозис, 2013. – Випуск 31 – С. 469–478.

УДК 371.026

Педагогічні науки

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА СКЛАДОВА ЯК ЧИННИК ВИХОВАННЯ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

*Ткаченко І. В.,
старший викладач кафедри
філософії та педагогіки професійної підготовки
Харківський національний
автомобільно-дорожній університет
м. Харків, Україна*

На початку ХХІ століття під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів освітня система в Україні зазнає якісних змін, представлених у вигляді найрізноманітніших реформаційних процесів, які торкаються й підготовки інженерів-педагогів. Основними напрямками проголошеної освітньої реформи є особистісно зорієнтоване навчання, діяльнісний підхід до організації навчально-виховного процесу і формування пізнавальної самостійності тих, хто навчається, оскільки особистість проявляється лише в діяльності, у здатності самостійно вирішувати поставлені перед нею завдання.

Виходячи з цього, навчально-виховний процес у сучасних вузах України повинен базуватися на культурологічній, комунікативній, лінгвістичній і діяльнісній складових. Індивідуально-творчий підхід до вивчення національної культури найбільшою мірою розкриває пізнавальну сутність особистості. Як складне, багаторівневе утворення, культура, в остаточному підсумку, впливає на процес формування світогляду особистості, що викристалізовується в результаті тривалої, часто складної й максимально напруженої роботи, стає фундаментом її духовної культури, сутністю її «Я» і визначає життєві позиції й морально-етичні критерії.

Таким чином екстенсивний шлях розвитку сучасної освітньої сфери змінює курс на інтенсифікацію навчально-виховного процесу. Якщо колись наголос робився переважно на розширенні знань і поінформованості студентів, то сьогодні головним стає формування умінь та навиків вчитися, а отже – змінювати своє життя на краще. Замість традиційного завдання – виховати «ерудита» – на перший план виходить розвиток людини-творця. А це значить, що виховний процес у вищих освітніх закладах повинен включати не лише новітні методи й технології навчально-виховного процесу, а й базуватися на креативних особистісно-зорієнтованих інноваційних підходах.

Однак сьогодні доводиться констатувати, що більшість студентів інженерів-педагогів не достатньо підготовлені до такої навчально-виховної діяльності: значну частину студентів українських вишів характеризує нестійкість професійної спрямованості й позиції, недостатній рівень сформованості загальнолюдських якостей, невисокий рівень морально-правової культури. Підтвердженням цього є висловлення А. Печчеї про те, що сучасні люди не встигають адаптувати свою культуру відповідно до тих змін, які самі ж вносять у світ, і джерела цієї кризи лежать усередині, а не поза людською істотою. Так, часто студенти не мають елементарних уявлень про духовні підвалини української національної культури, про її витoki, взаємозв'язок особливостей національного характеру й релігійного життя. Не менш важливою складовою вітчизняної педагогіки залишається проблема виховання

патріотизму у сучасної молоді. Під час підготовки інженерів-педагогів недостатньо уваги приділяється дисциплінам, які б розкривали особливості вітчизняної культури, а також специфіку діалогу української культури з культурами інших народів [3].

Уже розроблені й апробовані численні навчальні програми з духовно-морального виховання студентів педагогічних спеціальностей, підготовлені посібники із етнопсихології (Л. Орбан, В. Павленко, М. Пірен), історії вітчизняної педагогічної думки (В. Кравець, М. Левківський, А. Сбруєва), вікової психології й педагогіки в контексті антропології (Л. Василенко, М. Заброцький, С. Ставицька) тощо. Однак ще чимало потрібно зробити для реалізації теперішньої концепції освіти у плані корегування змісту, укладання програм та моделювання найрізноманітніших форм навчально-виховного процесу у сучасному українському вузі.

Дослідники (П. Гнатенко, Г. Гончарук та інші) зазначають, що оволодіння словесними усталеними в народі формулами вітання, побажання, благословення – допомагає студентам не тільки пізнати коріння батьківської мови, а й сформувати підхід до рідної культури, що поступово переходить в утвердження національної свідомості. Крім того, якщо в мові відбито національний характер народу, його психологічний стан, побут, історію, то в мовленні у всіх барвах виявляється конкретна людина з її світосприйняттям і самовіддачею, знаннями й естетичними нормами. І національному вихованню у цьому процесі відводиться першорядна роль.

У даному контексті доцільно звернутися до видатного українського філософа, засновника Харківської психологічної школи у мовознавстві О. Потебні. Він казав, чим вищий рівень національної культури, національної мови як першоознаки її існування й творення інтелектуально-духовної атмосфери, тим вищий рівень національної та державної свідомості. Учений розглядав народну єдність як великий історичний двигун, а мову як спосіб створення естетичних і моральних ідеалів. "Нормальний розвиток мови є однією з передумов здорового розвитку нації, національного світосприймання" [6].

Г. Гуменюк зазначає, що "у відродженні національних вартостей величезне значення також має плекання гідності й самопошани – як особистої, так і національної. Це невід’ємні атрибути національної самосвідомості, тобто осмисленого, "когнітивного" ставлення до себе, до свого народу, своєї держави, історії, культури, мови" [4].

Завдання применшити негативне й виплекати позитивне в українському національному характері є одним із головних завдань виховання особистості в технічному навчальному закладі. Варто пам’ятати, що процес виховання повинен бути цілісним, тривалим і неперервним. З другого боку, вихователі повинні намагатися знайти до кожного студента індивідуально-особистісний підхід. Адже нерідко буває так, що за "одноликою" масою колективу ми не бачимо окремої людини з усім багатством, своєрідністю і неповторністю її індивідуальності. І як результат – стандартний, штампований підхід до особистості. Методика індивідуальної дії потребує від кожного вихователя продуманого виховного процесу, під час якого студенти мали б змогу пізнати свій внутрішній світ та прагнули б до самовиховання.

Отже, особлива увага в технічному навчальному закладі має бути зосереджена на головних структурних елементах національного виховання: мові, становленні українського характеру, формуванні національної самосвідомості та ідеї. Для ефективного використання виховних можливостей національного впливу на особистість потрібне безпосереднє залучення студентів до вивчення рідної історії, культури, мови, традицій, звичаїв тощо. Сучасне покоління повинно цілеспрямовано працювати над вихованням молоді в українському національному дусі, щоб забезпечити нашій державі стабільне і гарне майбутнє. Важливо зрозуміти, що тільки освіта з національним спрямуванням виховного процесу може рости націю, утверджувати українську ідею, формуючи національну самосвідомість та національний характер у своїх вихованців.

Література:

1. Щербань П. Національне спрямування навчально-виховного процесу закладів освіти // Рідна школа. – 2000. – №3. – С.10–12.

2. Шмалько Г. Національне виховання як цілісна система // Рідна школа. – 2000. – №7. – С.32–33.

3. Борисов В., Тхоржевський Д. Вимірювання розвитку складових національної самосвідомості особистості // Педагогіка і психологія. – 1999. – №3. – С.51–58.

4. Гуменюк Г. Національна самосвідомість школярів та перспективи її розвитку // Рідна школа. – 1999. – №2. – С.59–61.

5. Пилинський Я. Білінгвізм в Україні: співіснування чи конфронтація // Рідна школа. – 1998. – №9. – С.3–7.

6. Філософія. Підручник / За ред. М.Горлача. – Харків: Консум, 2000. – 670с.

Педагогічні науки

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ І ВИЩИЙ РІВЕНЬ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Хабаль Е.В.,

*магістрантка другого року навчання
педагогічного факультету,*

Яковишина Т.В.,

к. пед. н., доцент,

Рівненський державний

гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

В умовах сьогодення спостерігаємо ситуацію, за якої сучасна система підготовки вчителів початкової школи зорієнтована виключно на розвиток професійних умінь і навичок. На жаль, поза увагою науки й практики залишаються проблеми формування професійно-педагогічної культури майбутніх вчителів в умовах закладу вищої освіти, що, безперечно, викликає низку суперечностей між:

➤ новою парадигмою вищої педагогічної освіти, яка спрямована на підготовку висококультурного викладача, здатного транслювати систему

загальнолюдських і професійних цінностей, та порівняно низьким рівнем сформованості педагогічної культури викладача ЗВО;

- європейськими вимогами до сучасного вчителя й відсутністю науково обґрунтованих педагогічних умов, які забезпечують формування відповідної педагогічної культури майбутнього викладача;
- необхідністю підвищення рівня педагогічної культури майбутнього викладача й недостатньою розробленістю педагогічною наукою ефективних форм і методів, спрямованих на її розвиток в умовах здобуття вищої освіти [3].

Подолання виявлених суперечностей зумовлює потребу наукового осмислення та вирішення проблеми формування педагогічної культури майбутнього викладача вищої школи в процесі його фахової підготовки.

У підготовці майбутніх учителів початкової школи формування професійно-педагогічної культури посідає особливе місце, адже вчитель набуває свого справжнього сенсу за умови, коли воно невіддільне від поняття «культура». Практика показує, що лише в культурному середовищі можуть сформуватися спеціалісти, здатні вільно й широко мислити, створювати інтелектуальні цінності, яких завжди потребує суспільство взагалі і школа зокрема. Отже, нового значення набуває сьогодні теза «Від людини освіченої – до людини культури», що визначає відродження національної інтелігенції, створення внутрішніх передумов для розвитку творчої індивідуальності.

У сучасній педагогічній науці існує багато трактувань поняття «професійно-педагогічна культура». Так, його тлумачать як:

- універсальну характеристику педагогічної реальності, що проявляється в різних формах існування;
- інтеріоризацію загальної культури, завдяки чому виконує функцію проектування загальної культури у сферу педагогічної діяльності;
- систему освіти, що охоплює низку структурно-функціональних компонентів, має власну організацію, вибірково взаємодіє з оточуючим середовищем і володіє здатністю цілого організму;
- одиницю аналізу творчої за своєю природою педагогічної діяльності;

- явище, обумовлене індивідуально-творчими, психофізіологічними, віковими характеристиками педагога, його соціально-педагогічним досвідом тощо;
- феномен, в якому чітко прослідковуються три основні компоненти: аксіологічний, технологічний і особистісно-творчий.

Так, аксіологічний компонент охоплює: професійно-педагогічні знання, світогляд, педагогічне мислення, рефлексію, педагогічний такт і етику. У процесі педагогічної діяльності педагог опановує теоретичними ідеями і концепціями, знаннями і вміннями, складовими гуманістичної технології педагогічної діяльності тощо. Окрім того, творче вміння в давно відомому побачити і оцінити щось нове становить незаперечний компонент культури педагога.

Технологічний компонент охоплює способи і прийоми педагогічної діяльності педагога, його здатність структурувати професійну діяльність і вибудовувати її за певним алгоритмом, враховуючи етапи цілепокладання, планування, організації, оцінки та корекції. Педагогічна технологія допомагає зрозуміти сутність педагогічної культури, розкриває історично мінливі способи і прийоми, пояснює спрямованість діяльності в залежності від складних в суспільстві відносин. Саме в такому випадку педагогічна культура виконує функції регулювання.

Особистісно-творчий компонент професійно-педагогічної культури розкриває механізм оволодіння нею і її втілення як творчого акту. Процес присвоєння вироблених педагогічних цінностей відбувається на індивідуально-творчому рівні. Освоюючи цінності педагогічної культури, педагог здатний перетворювати, інтерпретувати їх [2].

Теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури, здійснений С. Чорною, дав підстави автору виокремити три основні підходи до визначення сутності професійно-педагогічної культури:

- професійно-педагогічна культура як частина загальнолюдської культури, що включає характеристики педагогічного процесу в історичному розвитку, сукупність цінностей, які характеризують особистість, освітній заклад, державу, суспільство в цілому (О. Бондаревська, О. Гармаш, Є. Захарченко, О. Одарюк, П. Щербань та ін.);

– професійно-педагогічна культура як вищий рівень педагогічної майстерності, педагогічної освіченості, професійної компетентності й людської індивідуальності, що формується в процесі професійної діяльності (А. Барабанщиков, Б. Гершунський, С. Муцинов, М. Скрипник, В. Сухомлинський та ін.);

– професійно-педагогічна культура як складна система цінностей – регуляторів педагогічної діяльності (В. Гриньова, І. Ісаєв, Т. Колодько, Н. Крилова, Н. Мазур та ін.) [3].

Виокремлюють чотири базові рівні сформованості професійно-педагогічної культури:

➤ Адаптивний рівень: нестійке ставлення до педагогічної реальності. Педагогічна діяльність будується за заздалегідь відпрацьованою схемою, немає усвідомленої необхідності в підвищенні кваліфікації.

➤ Репродуктивний рівень: стійка зацікавленість у педагогічній діяльності. Педагог активно вирішує освітянські завдання, актуалізуючи психолого-педагогічні знання, усвідомлює необхідність у підвищенні кваліфікації.

➤ Евристичний рівень: стійке прагнення учителя до реалізації в педагогічній діяльності на підґрунті добре розвиненої рефлексії. Діяльність педагога пов'язана з постійним пошуком нових методів і форм навчання і виховання, передачею свого досвіду колегам, до підвищення кваліфікації.

➤ Креативний рівень: високий ступінь самореалізації в професійній діяльності. Переважає нестандартний підхід до вирішення педагогічних завдань, значна роль відводиться імпровізації, інтуїції. Педагог часто ініціює різні форми вдосконалення педагогічної майстерності [1].

Специфіка педагогічної творчості полягає в тому, що її об'єктом і підсумком його є формування особистості. Не можна поділити педагогічну діяльність на творчу і нетворчу, вимірюючи її новизну та унікальність стосовно суспільної цінності. Творча природа педагогічної діяльності не змінюється від того, чи відкриває педагог щось нове для людства або для себе. Коли у своїй діяльності педагог вдало вирішує певну педагогічну ситуацію, навіть коли

подібні ситуації були вже описані і вирішувалися неодноразово іншими педагогами, він відкриває щось нове для себе і здійснює творчу діяльність [1, с. 44].

Педагогічна діяльність, як будь-яка інша творча діяльність, несе в собі риси стихійності, неповторності, емоційності, імпульсивності, пошуковості тощо. Але як і будь-яка інша творча діяльність містить в собі і певні нормативні елементи. Нормативність і творчість у діяльності педагога – це дві суперечності, які знаходяться в діалектичній єдності. Ця єдність, тобто єдність типового й індивідуального, обов'язкового та варіативного, загального та особистого, наповнює діяльність педагога сенсом, націлює на реальність, життєвість обраних шляхів вирішення педагогічних проблем [1, с. 45].

Таким чином, узагальнюючи вищезазначене, можна зробити висновок: професійно-педагогічна культура є сферою творчого застосування і реалізації педагогічних здібностей освітянина. Саме педагогічна творчість передбачає наявність ініціативності, індивідуальної свободи, незалежності суджень, відповідальності та мобільності. Особистість, впливаючи на інших, створює себе, визначає свій власний розвиток, реалізуючи себе в діяльності. Педагогічна діяльність має кількісні та якісні характеристики. Зміст і організацію педагогічної праці можна правильно оцінити, лише визначивши рівень творчого ставлення педагога до своєї діяльності, який відображає ступінь реалізації ним своїх можливостей у досягненні поставлених цілей. Творчий характер педагогічної діяльності є найважливішою її об'єктивною характеристикою, яка обумовлена різноманіттям педагогічних ситуацій, їхньою неоднозначністю, що вимагає пошуку варіативних підходів до їхнього аналізу та вирішення.

Література:

1. Веденяпина В. Профессиональная культура учителя: учеб. пособие для студентов вузов. М., 2003. 163 с.
2. Лутаєва Т., Кайдалова Л. Педагогічна культура. Х.: НФаУ, 2013. 156 с.
3. Чорна С. Формування педагогічної культури майбутнього викладача вищої школи в умовах магістратури: автореф. канд..пед.н.: 13.00.04 / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2008. 20 с.

TOPICAL HISTORICAL LESSONS OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION FOR
CONTEMPORARY LANGUAGE TEACHING IN UKRAINE

*Khmelivska S.I.,
candidate of pedagogical sciences,
teacher of foreign languages
Korostyshiv I. Franko Pedagogical College,
Korostyshiv, Ukraine*

At the present stage of the development of the Ukrainian state, when the process of European integration influences all areas of life, communicative teaching of foreign languages is becoming an important factor for long-term integration into the global educational, scientific, professional space. Among the foreign languages that are studied at the secondary school in Ukraine, English, German, French and Spanish hold the first place. The objectives, content, resource base, instructional techniques of language teaching are constantly updated. In teaching foreign language the latest world achievements are being actively adapted. Since 2002, the reform of foreign language education in Ukraine takes place with the advice of the Council of Europe on language learning and teaching [4, p.6].

On the other hand, accumulated over centuries domestic experience of learning foreign languages as important school subjects also deserves special attention because it reflects the specific social, economic, political factors of foreign language education and it has predictive capability for certain solutions to contemporary problems. The contemporary revival in Ukraine of new types of secondary schools (gymnasium, lyceum) causes the studying of their historical experience with the aim of using historical lessons of foreign language education in these educational institutions in different areas: organizational, substantive, procedural.

One of the key issues that evoke the interest of education managers, teachers, practitioners and parents is the question of justification of the appropriateness and correctness of inclusion of several foreign languages in the curricula of secondary

schools. The number of foreign languages which is appropriate for high school students, as the experience shows, may be two. It was discovered while analyzing the norms of compulsory studying of foreign languages in the male and female gymnasiums, commercial and real schools of the second half of the XIX - early XX century. Studying of two foreign languages (two classical, or one classical and one modern, or two modern) turned out to be the minimal and the most successful.

After the Soviet period of schooling, when students studied only one foreign language, at the present stage of the school education reform in Ukraine there is a return to the practice of multilingualism. Today multilingualism as the ability to use several languages is a major factor in providing mobility and the development of international cooperation in Europe and in the world [3, p.23]. Thus, the acquired experience of learning several foreign languages has special relevance today. And by the introduction of multilingualism in modern Ukrainian school can be the implementation in practice of mass school declared in the beginning of the XXI century intention to introduce compulsory studying of two foreign languages – one in the elementary school and the second from the 5th grade of the secondary school.

In this regard, one should examine the practice of early teaching of foreign languages in secondary schools. In the second half of the XIX century when different terms of the introduction of learning foreign languages were tested – in the 1st, 2nd, 3rd grade – the opinions of advanced teachers-practitioners, academics and educational leaders agreed that the first meeting with a foreign language should be advantageously carried out when students have a basic idea of the grammatical system of their native language when they are acquainted with the appropriate terminology and have a sort of support in the form of certain speech skills in their first language. So, for example, in 1871, the School Charter in the Russian Empire officially declared the position of progressive introduction of foreign languages in the curriculum. Reasoning about sequential construction of language education received scientific justification in the coming decades due to the development of the comparative method in linguistics. Comparison of foreign languages and the native language among themselves (for example, French and Latin) became the leading academic method in the late XIX

century. In our opinion, these considerations deserve attention with the introduction of foreign languages in the curriculum currently. Interestingly, in Ukraine in the early 90s of the last century there have been attempts of mass introduction of early foreign language studying. The curriculum published in 1995 by the Ministry of Education was intended to include this subject in the curriculum from the 1st or 2nd grades. The first year of studying was considered as a special propaedeutic course in which the primary language an speech skills, and interest for learning a foreign language were formed [2, p.100].

One should also learn from historical lessons concerning the organizational aspects of providing foreign language education in secondary schools in Ukraine at the second half of the XIX – early XX century, the examples of organizational activities at the state level, which contributed to the improvement of education:

- short trips abroad made by language teachers for direct acquaintance with how to put the content and the process of foreign language education in similar foreign institutions, what techniques and teaching resources were used in them ;
- purchase of foreign textbooks and manuals for use in the educational process;
- purchase of professional scientific literature published abroad to improve the philological and methodological skills of teachers.

In terms of the content of teaching foreign languages in secondary schools worthy of borrowing experience seems to familiarize students with authentic literary works (prose and poetry) of foreign authors and authentic texts of cognitive and cross-cultural nature, the inclusion of these products in the home reading program.

An important conclusion about the content of the studying of foreign languages in various secondary schools in the Russian Empire is also the idea of differentiation of purpose and content of foreign language education, depending on the type of school, as it was in classical and real gymnasiums, in real or commercial schools of the second half of the XIX – early XX century. For example, in accordance with the Regulation on the general educational institutions, approved by the Decree № 964 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 14 June 2000, the gymnasium is defined as a general school of the II-III level of education with in-depth study of specific subjects according

to the profile (mainly humanitarian); lyceum is positioned as a general educational institution of the III level with specialized training and pre-vocational training; collegiums – is a general education school of the III level of philological, philosophical and (or) cultural-aesthetic profile. So, the above-mentioned school institutions are different in profiles and the level of preparation that should be taken into account in the content of foreign language education.

Profile learning of a foreign language, in accordance with the State standard of basic and upper secondary education (2004) in Ukraine, becomes a priority [1, p.6]. Accordingly, the curriculum in a foreign language (2004) states that the content of foreign language education in high schools should be differentiated according to the profile of training; students must develop the ability to use professionally oriented foreign language in accordance with the particular area of knowledge [4, p.7].

Procedural advances in foreign language education in the XIX - early XX century that evoke the interest today, presented ideas expressed during the time of the preparation of school reform in 1864, the importance of a differentiated approach to students with different levels of language training and different age groups. In this regard, the statement of the main provisions of the activities of the Kiev Commercial College Natanzon director of this school we find the idea of replacing purely monological lecturing of material for the dialogic form of its study, which would be included in the educational process for all students of the class.

By studying the activity of secondary schools of that time, we see that those in which teachers tended to more practical focus of the educational process, proved to be more open to the use of advanced methods of teaching foreign languages.

History of domestic development of foreign language education in the XIX - early XX century gives convincing confirmation of this conclusion, because it is in women's gymnasiums and real education institutions (real and commercial schools), which were significantly less academic and regulated within the framework of classical education than men's gymnasium, easier and faster embodied progressive methodological ideas aimed at practical mastery of foreign languages, introduced so called 'natural language teaching methodology', appropriate textbooks and teaching aids.

Assessing the direction of the creative use of domestic experience of foreign language education, we do not seek to directly transfer this experience in terms of the modern school of foreign language teaching. In general, we started from the intention to explore the potential inherent in the historical and pedagogical achievements of the past. The results indicate the presence of certain organizational and teaching (content and process) developments that continue to be relevant in today's environment. They include:

- practical need for the study of at least two foreign languages ;
- feasibility of introducing the first language in primary school from the 2nd grade, when pupils already possess some speech and language skills in their native language;
- introduction of foreign language study in classrooms with in-depth study of this subject in the first year of training as a course propaedeutics;
- support from the state to increase the professional language and cultural competence of teachers of foreign languages in terms of informative and methodological provision with modern authentic materials;
 - increased use of authentic texts at the foreign language lessons;
 - differentiation of objectives and content of foreign language education, depending on the type of school;
- professionally oriented learning a foreign language in accordance with the chosen field of study;
- the involvement of practically oriented foreign language teaching professionals who have experience in using a foreign language for professional purposes;
- differentiated approach to different levels of language training and age groups;
- practical orientation of the process of learning and teaching a foreign language;
- ability of foreign language teachers to assess the viability and prospects of innovative techniques.

Bibliography

1. State standard in basic and secondary education // Information Collection Ministry of Education and Science of Ukraine. - №. 1-2. - 2004. - p. 5-60. - p.6
2. Misechko O.E. Early foreign language learning in native and foreign school

practice: history, experience, "eternal" problems / O. Mischechko, M. Matis // Foreign languages at school: Scientific - methodological journal. - 2005. - № 4. - p. 95-103

3. Pershukova O.A Views of foreign scientists to bilingual and multilingual education students in Europe // Path education - 2012. - № 2. - p. 23-27.

4. Programme for Secondary Schools - M: Perun, 2005. – 102p.

УДК 613.9

Педагогічні науки

КУЛЬТУРА ЗДОРОВ'Я – ДЖЕРЕЛО І ШЛЯХ ДО ЗДОРОВ'Я

Черненко Л. П.,

викладач-методист циклової комісії

фізичного виховання і методик

КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний

коледж ім. Т.Г. Шевченка»

м. Умань, Україна

Анотація. У статті акцентовано увагу на тому, що процес навчання та виховання, насамперед, спрямований на здоров'язберігаючу освіту і що одним із головних завдань навчального закладу є створення умов для формування і зміцнення здоров'я студентів.

Ключові слова: здоровий спосіб життя, здоров'я студентів, спортивні змагання, здоров'язберігаючі технології.

Найважливішою умовою здорового способу життя є оптимальний руховий режим, що розвиває особистість як фізично, так і духовно. Тому значне місце у системі формування здорового способу життя у коледжі відводиться участі студентської молоді у спортивно-масовій роботі. Студенти коледжу мають вагомі здобутки у спорті, а коло їх спортивних уподобань надзвичайно широке.

Студенти коледжу займаються у спортивних секціях, беруть участь у спортивних змаганнях – у Спартакіаді області, змаганнях з міні-футболу, волейболу, баскетболу, настільного тенісу, спортивно-масових заходах міста та коледжу.

Значні можливості для фізичного розвитку й освіти студентської молоді коледжу надає проведення традиційних заходів «Козацькі забави», Туристичні походи, змагання з видів спорту, матчеві зустрічі.

Окремо слід акцентувати увагу на участі органів студентського самоврядування у системі організації й координації роботи з фізичного виховання та утвердження здорового способу життя у коледжі. Спільно зі студентським самоврядуванням проводяться акції «Молодь обирає здоров'я», у рамках яких відбуваються конкурси соціальної реклами проти тютюнопаління, вживання алкоголю та наркотиків, зустрічі з представниками громадських організацій, лікарями, фахівцями правоохоронних органів.

Спортивним сектором студентського самоврядування разом з викладачами організуються традиційні свята «Козацькі забави», «Богатирські ігри», «Нумо хлопці!», «Нумо дівчата!», що дає майбутнім фахівцям не лише можливість отримати безцінний досвід, але й активно відпочити й оздоровитися.

У формуванні особистості в цілому, у тому числі і здорового способу життя, потрібно брати до уваги домінуючі мотиви майбутніх учителів фізичної культури.

Потреби часу визначають актуальність проблеми формування здорового способу життя через освіту, активне залучення й застосування здоров'язберезувальних технологій у системі професійної підготовки майбутніх учителів фізкультури. Діяльність вищого навчального закладу щодо збереження здоров'я студентської молоді тоді є ефективною і повноцінною, коли визначальна роль у впровадженні здоров'язберезувальних технологій належить гармонійному поєднанню навчальних, виховних і розвивальних педагогічних впливів, що конкретизуються у навчально-пізнавальній, науково-дослідній, організаційно-виховній роботі та педагогічній практиці в школі.

Готуючи майбутніх учителів загальноосвітньої школи, які будуть виховувати в учнів потребу у здоров'ї, що є важливою життєвою цінністю, свідоме прагнення до ведення здорового способу життя, ми одночасно здійснюємо здоров'язберезувальний вплив на особистість студента. Успішна підготовка висококваліфікованих педагогічних кадрів тісно пов'язана із

збереженням і примноженням власного здоров'я, підвищенням працездатності майбутніх фахівців, формуванням професійної спрямованості й мотивації на здоров'язбережувальну діяльність.

У практиці роботи коледжу педагогами активно впроваджуються такі здоров'язбережувальні освітні технології: атлетична гімнастика, аеробіка, хатха-йога, оздоровчий танцювальний фітнес, тощо. Пріоритетною формою збереження і зміцнення здоров'я студентів є фізкультурно-оздоровча діяльність. Зважаючи на те, що значне зменшення рухової активності студентів призводить до погіршення їхнього стану здоров'я, зменшення адаптаційних можливостей організму, особлива увага в навчальних закладах має приділятися використанню різних засобів і форм фізичного виховання студентів. Система заходів підвищення рівня фізичного здоров'я студентів передбачає: проведення позакласних, додаткових і самостійних занять із фізичними вправами (змагання, ігри, турніри, туристичні походи, конкурси, дні здоров'я), що задовольняють біологічну потребу у русі.

Загалом процес навчання в умовах здоров'язберігаючої педагогіки складається з трьох етапів, які відрізняються один від одного як специфічними завданнями, так і особливостями методики.

- Етап ознайомлення з основними поняттями та уявленнями.
- Етап поглибленого вивчення.
- Етап закріплення знань, умінь і навичок збереження та зміцнення

здоров'я та їх подальшого вдосконалення [2]. Завдання кожного з означених етапів можуть вирішуватися як одночасно, так і послідовно, оскільки вони всі тісно взаємопов'язані.

Ефективність формування здорового способу життя вимагає активного залучення студентів до здоров'язберігаючого навчального процесу, формування в них активної позиції щодо зміцнення і збереження власного здоров'я.

Здоров'язберігаюче заняття повинно: виховувати, стимулювати у студентів бажання жити, бути здоровим, вчити їх відчувати радість від кожного пережитого дня; показувати їм, що життя – це найдорожче, що є у людини, викликати у них позитивну самооцінку, самовдосконалення.

Застосування елементів інноваційних технологій на заняттях фізичної культури дозволяє підвищувати зацікавленість студентів, мотивацію до навчальної діяльності, сприяє засвоєнню теоретичного матеріалу, спонукає до самостійної діяльності в позаурочний час, виховує активну життєву позицію, почуття колективізму, взаємодопомоги, відповідальності, естетичні смаки, привчає до ведення здорового способу життя.

Література:

1. Арєф'єв, В. Г., Єдинак, П. А. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту) Навчальний посібник для студентів навчальних закладів 1-4рівнів акредитації. 3-є вид. перероб. І доп. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, О. А. 2007. 248 с.
2. Ващенко, О. Готовність вчителя до використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі / О. Ващенко, С. Свириденко // Здоров'я та фізична культура. 2006. №8. С.1-6.
3. Гончаренко, М. С., Новикова, В. Є. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2006. № 12.
4. Дубогай, О. Д. Фізкультура як складова здоров'я та успішного навчання дитини / О. Д. Дубогай. К.: «Шкільний світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. 128 с.
5. Круцевич, Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання. В 2-х томах. К.: Олімпійська література, 2008.
6. Шиян, Б. М. Методика викладання спортивних дисциплін у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту: Навчальний посібник / Б. М. Шиян, В. Г. Папуша. Харків: «ОВС», 2005. С. 44.

ВПЛИВ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА СУЧАСНУ СТУДЕНТСЬКУ МОЛОДЬ

Чиркіна Світлана Володимирівна

*Канівський коледж культури і мистецтв
викладач*

В умовах становлення державності та відродження культури особливого значення необхідно надавати формуванню духовності й моральності молодих громадян, вирішувати питання визначення національних цінностей, що повинні ґрунтуватися на державно-національній політиці сучасної культурної інформації. У сучасній системі освіти і виховання сучасної студентської молоді важливе місце займає музичне мистецтво, яке є невід'ємною складовою людської діяльності та формування духовної культури. За його допомогою пізнається й оцінюється дійсність, поширюються філософські, політичні, етичні та інші ідеї, розвиваються творчі можливості людей, розкривається, узагальнюється, систематизується та передається історично складений досвід ставлення людини до дійсності.

У широкому сенсі музичне виховання розглядають як процес формування духовних потреб людини, її моральних уявлень, інтелекту, розвитку ідейно-емоційного сприйняття та естетичної оцінки життєвих явищ. У більш вузькому сенсі музичне виховання — це розвиток здатності до сприйняття музики та формування музичної культури людини. Головним завданням музичного виховання сучасної студентської молоді є не стільки навчання музиці, скільки вплив через музику на її духовний світ [1, с. 280].

Процес музичного виховання безпосередньо пов'язаний з оволодінням інформаційною культурою, яка сприяє подоланню протиріч між стереотипним і творчим мисленням студентів. Інформаційна культура розглядається в єдності з емоційною, в основі якої лежить виховання почуттів. У свою чергу, останні є головним педагогічним компонентом музичного та естетичного виховання. Сприйняття і розуміння музичного твору не відбудеться, якщо в індивіда не роз-

винена здатність бачити, чути, володіти словом. Слід відмітити, що на сучасному етапі в навчально-виховному процесі емоційна культура особистості недостатньо регулюється формалізованою освітою. А тому необхідне педагогічне керівництво музичним та естетичним вихованням, яке повинне враховувати сучасний стан музично-естетичної ерудованості особистості та компетентності викладачів.

Педагогічне забезпечення процесу формування естетичного ставлення до музичних цінностей у молоді передбачає, перш за все, його програмно-цільову спрямованість [2, с. 118]. Для цього важливо визначити мету, завдання, напрямки естетико-виховного впливу на сучасну студентську молодь, створення програмно-методичного матеріалу, який би сприяв вибору правильного вектора підготовки до освоєння та використання музичного мистецтва, як засобу формування естетичної свідомості і розвитку естетичної активності особистості. Майбутні спеціалісти повинні оволодіти необхідними знаннями в сфері музичної культури, володіти інформацією, яка дозволяла б їм глибоко сприймати, розуміти музику. Для цього, на нашу думку, необхідно вводити в навчальні плани факультативний курс, який буде спрямований на вивчення різних форм сучасної музичної продукції.

Висновок. Отже, музичне виховання посідає провідне місце у розвитку сучасної студентської молоді. За його допомогою відбувається формування духовних потреб, музичної культури за загального культурного світогляду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Паламарчук В. М. Проблеми виховання особистості засобами музичного мистецтва: сучасний стан / В. М. Паламарчук // Молодий вчений. – 2017. – № 6 (46). – С. 279-283.
2. Томаши夫ская М. М. Эстетическое воспитание студенческой молодежи средствами народной музыки / М. М. Томаши夫ская // Веснік ВДУ. – 2017. – № 1 (98). – С. 116-120.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Штим Н. І.,
студентка педагогічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Сьогодні, в умовах, що постійно змінюються, найкраще орієнтується, приймає рішення, працює, людина творча, гнучка, креативна, здатна до генерування і використання нового (нових ідей і задумів, нових підходів, нових рішень). Творчість не виникає на порожньому місці, її потрібно розвивати ще з дитячого віку.

«Закон України «Про дошкільну освіту» визначає як одне з пріоритетних завдань дошкільної освіти «формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття соціального досвіду». [1,с.28] Саме тому соціальний педагог, вихователі, психолог та батьки повинні спільними зусиллями забезпечити умови для розвитку творчості дошкільника.

Пояснюючи свою позицію з питань творчості, відомий радянський психолог Л. Виготський зазначав також, що «творчою ми називаємо таку діяльність, яка створює щось нове, однаково, чи буде це створене творчою діяльністю будь-якою річчю зовнішнього світу або побудовою розуму або почуття, яке живе та виявляється тільки в самій людині».

Творчі здібності – далеко не новий предмет дослідження. Проблема людських здібностей викликала величезний інтерес педагогів у всі часи. Проте в минулому у суспільства не виникло особливої потреби в оволодінні творчими здібностями людини. [2, с.128]

Як вказує Л. Паламарчук, творчість є напруженою роботою, якій передують тривалий період накопичення вражень про навколишній світ, сприйняття, аналізу явищ, подій, усвідомлення власного ставлення до них. Але це більше

стосується дорослих. Для дитини-дошкільника пізнання навколишнього світу складає сенс її життя, творчість є ніби продуктом цього пізнання. Зважаючи на психологію особистості дитини-дошкільника, не можемо не зупинитися на особливостях дитячої творчості. Аналіз праць науковців дозволяє стверджувати що:

- Творчі прояви у дитини спостерігаються досить рано. Зумовлене це насамперед тим, що кожна дитина індивідуальна, отже, творчі прояви в кожній окремій дитині будуть притаманні тільки цій дитині, хоча, безумовно, є й типові творчі прояви, характерні для дітей-дошкільників;

- Для дитячої творчості характерним є непередбачуваність, спонтанність.

- І у творчій, і в будь-якій іншій діяльності дитині властиві всеохоплююча допитливість, дослідження світу: від «Що це таке?» до «Хочу знати все!». Пізнавальна активність дитини спрямована не тільки на пізнання окремого предмета чи явища, а й на розпізнання його устрою, причини, мети, призначення, способу використання.

- Дитині властивий потяг до казок, віршів, музики, картин, загалом – до мистецтва. Однією з характерних рис дитини раннього та дошкільного віку є відчуття прекрасного, прагнення до красивого. З народження дитину приваблюють ритмічні рухи, музичні звуки, яскраві кольори, виразна міміка, голоси дорослих та дітей. Поступово у неї формується естетичне сприйняття, яке стає основою, «матеріалом» для творчої діяльності;

- Формування творчих здібностей у дітей, як правило пов'язана з грою. Адже, давно відомо, що гра є провідною діяльністю дитини дошкільного віку, а отже – й «веде» за собою розвиток дитини. Дошкільнята малюють і – грають, танцюють і – грають, конструюють і – грають, називають слова, вигадують казки й постійно грають.

- Розвиток цих здібностей вимагає створення певних умов, за яких дитина почуватиметься вільною від впливу дорослого.

- Креативність є однією з базових характеристик дитини дошкільного віку, що характеризує активну позицію особистості, готовність ухвалювати миттєві рішення, допитливість, здатність коментувати процес та результати

діяльності, стійку мотивацію досягнень, розвинену уяву, а також здатність до створення творчого образу, який характеризується оригінальністю, варіативністю, гнучкістю та рухливістю.

Розвиток творчих здібностей сприяє розвитку особистості дитини в цілому. Як стверджують видатні психологи Л. С. Виготський, Л. А. Венгер, Б. М. Теплов, Д. Б. Ельконін, основою художньо-творчих здібностей є загальні здібності. Якщо дитина вміє аналізувати, порівнювати, розмірковувати, узагальнювати, то у неї виявляється високий рівень інтелекту. Така дитина може бути обдарованою і в інших сферах: художній, музичній, сфері соціальних відносин (лідерство), психомоторної (спорт), творчої, де її буде відрізняти висока здатність до створення нових ідей. Виходячи з аналізу робіт вітчизняних і зарубіжних психологів, які розкривають властивості і якості творчої особистості, були виділені загальні критерії творчих здібностей: готовності до імпровізації, виправдану експресивність, новизну, оригінальність, легкість асоціювання, незалежність думок і оцінок, особливу чутливість. [3, с 96]

Одним з найважливіших факторів творчого розвитку дітей є створення умов, що сприяють формуванню їх творчих здібностей. На основі аналізу робіт кількох авторів, зокрема Дж. Сміта, Б.М. Нікітіна і Л. Керрола виділяють шість основних умов успішного розвитку творчих здібностей дітей.

Мета нашого дослідження була спрямована на те, щоб теоретично перевірити та педагогічно дослідити розвиток творчих здібностей дошкільників на заняттях образотворчого мистецтва.

Дослідна робота показала, що розроблені заняття передбачають поступове ускладнення завдання для дошкільників під час ознайомлення їх із новою технікою. Демонстраційний матеріал був підібраний до відповідних вимог.

Щоб творчі здібності дитини розвивалися правильно і в потрібному напрямку, максимально розкривалися і давали можливість для успішного творчого розвитку, слід створювати певні умови:

1. Моделювання обстановки навколо малюка, яка буде випереджати його розвиток. Дитину бажано оточити такими предметами, які будуть активізувати

творчий процес і спонукати його до дій з творчим підходом. Наприклад, дитині у віці одного року можна подарувати кубики з буквами і цифрами, і в процесі гри називати їх. Так дитина зможе швидше вивчити алфавіт і цифровий ряд.

2. Раніше фізичний розвиток дошкільника сприяє активізації творчого мислення. Розпочаті з перших місяців після народження фізичні заняття є першим кроком до закладання основ творчих здібностей маленької дитини і в подальшому – дорослої людини.

3. Надання свободи у виборі напрямку творчої діяльності. Малюк повинен самостійно вибирати, що йому цікаво з великого переліку творчих напрямків, і яким видом діяльності він хоче в даний момент часу займатися. І якщо діяльність захоплює дитину, то інтелектуальне напруження не стане причиною розвитку перевтоми. Навпаки, все це піде на користь маленькому чоловічкові.

4. Збільшення кількості поставлених перед дошкільням завдань та їх ускладнення. Якщо заявлену спочатку планку з розвитку творчих здібностей постійно підвищувати, то здібності у маленької дитини будуть удосконалюватися і максимально успішно розвиватися. Дошкільнята пізнають навколишній світ зовсім не так, як дорослі. Часто вони не можуть використовувати досвід, запропонований дорослим людиною. Цю особливість дитячого організму слід використовувати по максимуму, дозволяючи малюку самостійно знаходити рішення для тих чи інших проблем, стимулюючи тим самим інтенсивний розвиток творчого мислення. Наприклад, у дитини за диван впала іграшка. Не слід відразу надавати свою допомогу. Нехай непосида сам спробує справитися з таким завданням.

5. Розумна і ненав'язлива допомога з боку дорослої людини. Свобода, дається батьками маленькій дитині аж ніяк не повинна перерости у вседозволеність. Давати підказки малюкові в тих випадках, коли він може додуматися до вирішення проблеми самостійно, не варто. Таким чином батьки надають йому «ведмежу послугу», перешкоджаючи повноцінному розвитку творчих здібностей.

6. Формування комфортного психологічного клімату. Якщо малюка оточують теплі і дружні стосунки в сім'ї, дитячому садку, то задатки його творчих здібностей будуть розвиватися краще і ефективніше. Завдання батьків

полягає в тому, щоб стимулювати дошкільника на розвиток творчих здібностей. Кваліфікованими фахівцями-психологами навіть надається консультація для батьків з розвитку творчих здібностей дітей, на якій вони можуть отримати ефективні рекомендації щодо того, що дошкільника слід постійно стимулювати до творчості, не засуджувати у разі невдач і не реагувати негативом на найбезглуздіші вигадки дитини.

Отже, дитина дошкільного віку в умовах виховання і навчання починає займати нове місце в системі доступних їй суспільних відносин, починає опановуючи соціальний досвід суспільства, при звичаючись до усталених норм та звичаїв тощо. Наявність задатків, опанування творчими здібностями, обдарованість і талант – в такому порядку людині відкриваються можливості досягнення креативності, котра так цінується сьогодні в багатьох сферах.

Література:

1. Піроженко Т. Особистісний розвиток дітей у творчих іграх / Т. Піроженко, К. Карасьова // Дошкільне виховання. – 2012. – № 9. – С. 28-31.
2. Виготський Л.С. ,Уява і творчість в дитячому віці: Психолог.Нарис/ Лев виготський – 2-е вид. – М:1967.-122 с.
3. Дудкевич Т. В. Дошкільна психологія: навчальний посібник/Т. В. Дудкевич. - Кам'янець-Подільський : ПП. Буйницький О. А., 2006- 320 с.

УДК 370

Педагогічні науки

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІРТУАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Юрченко А.С.,

*Викладач української мови та літератури
Лубенського фінансово-економічного коледжу
Полтавської державної аграрної академії,
м. Лубни, Полтавська область*

Останні досягнення людства, а саме Інтернет, суттєво вплинули на систему освіти України. Задоволення потреб населення в освітянських послугах

все більше базується на Інтернет-технологіях. За останні роки огляд сайтів, які наповнені конспектами, рефератами, переказами, творами, аналітичними оглядами, готовими контрольними, курсовими і дипломними роботами, є найрозповсюдженішим способом задоволення потреб учнів та студентів. На жаль, гіпертекстові посилання їм надають максимальну свободу в пошуку навчальної інформації, що часто призводить до того, що останній губиться в безкінечних розгалуженнях, відволікається від головної мети випадковими посиланнями. Тому віртуальне навчання у навчальних закладах вимагає запровадження моделі, побудованої на принципі єдності дидактичних і інформаційно-комунікаційних технологій, що ведуть до створення On-line інтерактивного навчального середовища [7].

Віртуальна освіта – це процес руху людини до нового, непізнаного, невідомого, що відбувається в результаті його взаємодії з реальним світом метою якого є не стільки вивчення реальності, скільки звільнення від неї, створення нового освітнього результату як творчого продукту. Сенсом віртуальної освіти людини можна вважати поширення її внутрішнього світу до зовнішнього, взаємопроникнення мікро - і макрокосмоса.

Віртуальному освітньому процесу притаманні заочна форма навчання, екстернат і дистанційне навчання як нова дидактична форма. Головними організаційно-педагогічними особливостями суб'єкт-об'єктної взаємодії зазначеної форми є сесійні збори з проведенням лекцій, семінарів, інших видів занять, оцінно-контрольних заходів, що притаманні денній формі навчання, і самостійна робота слухачів у міжсесійні періоди. Екстернат передбачає навчання за індивідуальними навчальними планами і графіками [4,39].

Наслідком процесу інформатизації суспільства та освіти є поява дистанційної освіти як найбільш перспективної, гуманістичної, інтегральної форми освіти, орієнтованої на індивідуалізацію навчання. Дистанційна освіта є новою самостійною формою навчання, яка здобула популярність в усьому світі.

Стан розвитку дистанційної освіти в Україні на сьогоднішній день не відповідає вимогам до інформаційного суспільства, що прагне інтегруватись у

європейську і світову спільноту. По-перше, Україна відстає від розвинутих країн в застосуванні технологій дистанційного навчання при підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації фахівців різних галузей і рівнів. По-друге, має місце суттєве відставання телекомунікаційних мереж передачі даних, які відзначаються недостатньою пропускнуою здатністю, надійністю зв'язку та його низькою якістю. По-третє, в Україні відсутнє нормативно-правова база, яка б регламентувала і забезпечувала діяльність навчальних закладів у напрямку впровадження дистанційної освіти як рівноцінної форми навчання з очною, заочною та екстернатом [5].

Дистанційна освіта – це організаційно-педагогічний процес, характерною ознакою якого є опосередкована взаємодія тих, хто надає освітні послуги, з користувачами цих послуг у створеному навчальним закладом інформаційному навчальному середовищі. Серед найбільш часто використовуваних термінів, що відносяться до дистанційного навчання, можна назвати наступні: кореспондентна освіта, домашнє навчання, самостійне навчання, зовнішнє навчання, безперервне навчання, дистанційне навчання, самонавчання, навчання дорослих, відкрите навчання, відкритий доступ, гнучке навчання і розподілене навчання [5].

За зовнішніми чинниками інформаційному навчальному середовищу дистанційної освіти властиві гнучкість і модульність побудови, оперативність оновлення, особистісна орієнтація змісту і методів навчання. За внутрішніми чинниками дистанційну освіту характеризують паралельність, віддаленість, асинхронність і масштабність процесу навчання [4,46].

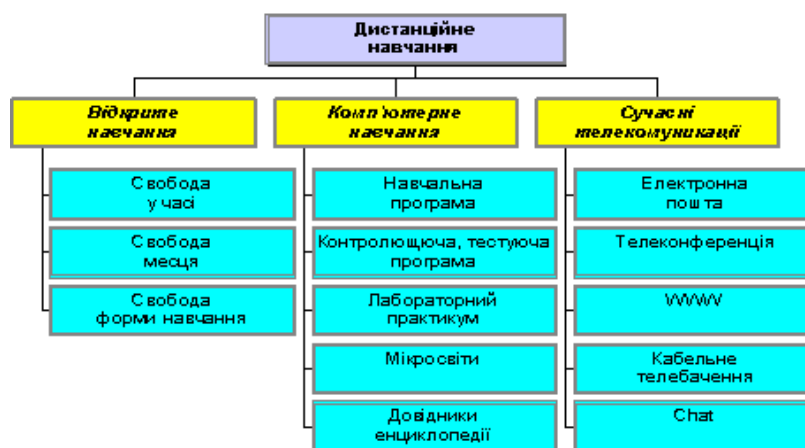

Рис. 1 Дистанційна освіта в Україні

Десмонд Каган сформулював особливості та характеристики дистанційного навчання:

- поділ викладача та учня в часі або просторі;
- процес навчання визнається або сертифікується якою-небудь освітньою установою або організацією;
- використання учбово-методичних матеріалів, розроблених із застосуванням різних медіа, включаючи друковані матеріали, радіо та телевізійні передачі, відео- і аудіокасети, використання комп'ютерних програм і телекомунікацій;
- двостороння комунікація, що уможливорює взаємодію учнів і тьюторів і відрізняється від пасивного сприйняття трансльованої через мережі зв'язку інформації;
- можливість очних зустрічей для проведення тьюторалів, взаємодії учнів одне з одним, занять у бібліотеках, проведення лабораторних або практичних сесій;
- індустріальна організація, тобто при проведенні відкритого та дистанційного навчання має місце поділ праці, різні завдання надаються різним співробітникам, які разом працюють у команді розроблювачів курсу [6,153].

Є ряд вимог до віртуального середовища і альтернативними критеріями оцінки віртуального середовища можуть бути занурення та інтерактивність, що використовуються для класифікації засобів інформації на базі ефективності процесу передачі інформації про семантику віртуального середовища від засобу інформації до людини, що її сприймає.

У питанні віртуалізації освіти існують основні моделі, форми та технології дистанційного навчання. Виділяють кілька форм ДН: установча сесія, розсилання електронних лекцій і посібників, переписка студента з консультантом, переписка викладача із студентом, самостійна робота студента, поточна екзаменаційна сесія та ін. Існує 6 моделей ДН: екстернат, курси дистанційного навчання з отриманням відповідного атестату, програма на основі співробітництва декількох навчальних закладів по створенню програми дистанційного навчання, автономні навчальні заклади, що спеціалізуються на різних формах дистанційного навчання, дистан-

ційне навчання на основі автономних навчальних систем в університетах і коледжах, неформальне інтегроване дистанційне навчання на основі мультимедійних програм. Виділяють три типи технологій, які застосовуються при ДО:

1. Навчання на основі паперових і аудіо носіїв.
2. Телевізійно-супутникова технологія.
3. Інтернет-навчання, або мережева технологія.

Віртуальне навчання може бути дуже корисним для майбутнього дитини. Джейм Літлфілд (США) називає 10 причин продовження зростання популярності On-line освіти:

1. *Вибір.* On-line дозволяє студентам вибирати з широкого спектру шкіл і програм, які не завжди є доступними через певні географічні, фінансові та інші проблеми.

2. *Гнучкість.* On-line пропонує гнучкий графік для учнів, що мають інші зобов'язання, окрім навчання.

3. *Мережеві можливості.* Учні, що навчаються, спілкуються в Інтернет-мережі з однолітками з різних країн.

4. *Стимул.* Багато Інтернет-освітніх програм дозволяють учням працювати у власному темпі.

5. *Відкрите планування.* Інтернет - освіта дозволяє фахівцям продовжити свою кар'єру, працюючи в напрямку зростання чи отримання наукового ступеня.

6. *Економія.* On-line програми, зазвичай, коштують менше, ніж відповідні програми традиційних шкіл.

7. *Відсутність Commute.* Студенти, які вибирають On-line освіту, заощаджують час на поїздки.

8. *З'єднання.* Деякі Інтернет-освітні програми дають можливість зв'язку студентів із першокласними професорами і запрошеними лекторами з різних країн світу.

9. *Навчання і тестування.* Різні рівні On-line програми освіти означають, що студенти мають змогу вибрати спосіб навчання й оцінювання результатів у

тому форматі, який працює для них.

10. *Ефективність*. Дослідження Департаменту освіти 2009 року свідчать, що студенти On-line курсів мають кращий рівень підготовки, ніж їхні колеги, що навчаються у традиційних класах [2,10].

Розвиток дистанційної освіти в Україні відбувається з урахуванням уже існуючих досягнень у цій галузі. Сьогодні в країні вже існує певна нормативна та законодавча база для впровадження дистанційної освіти. У 2000 році Міністерство освіти та науки України затвердило «Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні», яка передбачає створення в країні системи освіти, що забезпечує розширення кола споживачів освітніх послуг, реалізацію системи безперервної освіти «протягом всього життя» та індивідуалізацію навчання при масовості освіти [5].

Аналізуючи питання дистанційної освіти, можна виділити переваги та недоліки. Перевагами є гнучкість, модульність, паралельність, економічність, соціальна рівність та ін. Разом з тим ДО має і певні недоліки: відсутність особистісного спілкування між викладачем та студентом, відсутність можливості практичного застосування отриманих знань тощо. Віртуальна освіта є ефективною лише для другої вищої освіти, для підвищення фахової кваліфікації або для перепідготовки кадрів. Для середньої школи більш ефективними є традиційні форми навчання з елементами віртуального [1,8].

Ми вважаємо, що використання технологій дистанційної освіти дають можливість підняти освіту на вищий рівень та посилити її у відкритому освітньому просторі. Майбутнє освіти, на нашу думку, саме за дистанційним навчанням.

Література:

1. Андрусенко Н. Дистанційне навчання і Україні. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія /Матеріали міжвузівського вебінару. — Вінниця, 2017. – С.7-9
2. Антонов Г. Дистанційне навчання: мода чи потреба? // Освіта України. – 4 квітня (№25). – с. 10

3. Гриценко В., Кудрявцева С., Колос В., Веренич Е. Дистанционное обучение: теория и практика. — К.: Наукова думка, 2004. — 376 с.

4. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації / Н. Клокар // Шлях освіти. — 2007. — №4 (46). — С. 38–41.

5. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г.Кременем 20 грудня 2000 р.) — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo> — Заголовок з екрану.

6. Кухаренко В., Рибалко О., Сиротенко Н. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: Навч. посібн., 3-є вид. / За ред. В. Кухаренка — Х.: НТУ «ХПШ», Торсінг, 2002. — 320 с.

7. Литвинова С. On-line навчальне середовище вчителя-предметника загальноосвітнього навчального закладу — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html> — Заголовок з екрану.

УДК 372.851

Педагогічні науки

МОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ І РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

Яцейко Г.В.

викладач математики

Херсонська державна морська академія

Морський коледж

м. Херсон, Україна

Відомо, що розвивати математичне мислення можна за допомогою спеціально підібраної системи задач, вправ і методики роботи з ними.

Розв'язування задач - найбільш характерна сфера людської діяльності і являє собою основну діяльність того, хто навчається математиці.

У психології задача розглядається як мета, задана в певних умовах, як особлива характеристика діяльності суб'єкта. Задача тут тлумачиться як

суб'єктивне психологічне відображення тієї зовнішньої ситуації, у якій розгортається цілеспрямована діяльність суб'єкта [1, с. 245].

Між тим не завжди достатньо чітко усвідомлюється той факт, що розв'язання задач потребує не тільки суто математичних навичок, а й певної мовної культури, зокрема, вміння підійти до формулювання задачі як до особливого типу тексту на звичайній мові, тобто вміння розв'язати традиційну лінгвістичну проблему- аналіз тексту. Викладач математики при цьому виступає як би у двох ролях- математика та лінгвіста, і невдача його хоча б в одній з них не дозволяє повністю реалізувати себе як вчителя.

Більш того, в розв'язанні задачі(наприклад, на складання рівнянь) лінгвістична діяльність, як правило, передує математичній. Дійсно, до без посередньо математичної діяльності відноситься лише процес розв'язання рівнянь, нерівностей тощо. Тоді як сам спосіб їх отримання складає не тільки марематичну проблематику, але в значній мірі пов'язаний з розгляданням лінгвістичного матеріалу. Саме на тих уроках, де розв'язуються задачі, повинно відбуватися навчання учнів навичкам роботи з текстом. Міжпредметні зв'язки , що стосуються математики та української мови, можна розглядати не як привнесення мови, а як вбудовані в саму математичну науку. Їх розглядання фактично є складовою частиною математичного уроку. Недарма, в тих групах, що розвинені в мовному відношенні, уроки математики проходять більш ефективно.

Недооцінювання ролі мовних фактів може привести до некоректно поставленої, двозначної задачі, визвати у учнів негативне відношення до неї. Розглянемо лише один приклад.

Задача 1. Сума двох чисел дорівнює 21. Дві п'ятих одного числа та дві третіх іншого дорівнюють 10. Знайти ці числа .

Викликає подив використання тут сполучника *і*. Який його сенс? Чи дві п'ятих одного числа дорівнюють 10 і дві третіх іншого числа дорівнюють 10 (тоді *і* виступає в ролі лінгвістичною кон'юнкції), або сума двох п'ятих одного числа і двох третіх іншого дорівнює 10 (тоді *і* виступає як мовний аналог операції додавання). При першому розумінні задача поставлена некоректно, її

умова містить суперечність. Однак вряд чи від учнів вимагають визначити таку суперечність в тексті задачі. Логічно припустити, що вони довіряють автору. Такі задачі надають великої шкоди на вступних іспитах або олімпіадах.

В тексті потрібно виділяти мовні фрагменти, які є ключовими для побудови математичної моделі. Ми будемо їх називати арифметичними елементами. Важливими арифметичними елементами є показники арифметичних операцій та відношень. Це безпосередні прообрази предикатів в моделі. Оскільки математики добре знайомі з основними правилами відображень даних мовних елементів в модель, звернемо увагу лише на деякі «підводні камені», які можуть привести до помилок в перекладі.

Одне й те саме слово в одній конкретній задачі може бути арифметичним, а в іншій- неарифметичним. Наведемо приклади.

Задача 2. Маса батону складає 600 г і ще третину маси батону. Яка маса всього батону [2, с.192]?

Задача 3. На овочеву базу завезли огірки, помідори і картоплю. Помідорів було 314 кг, що в 4 рази менше, ніж картоплі, і на 38 кг більше, ніж огірків. Скільки всього овочів було завезено на базу [3, с.16]?

До першої та другої задачі входить слово *весь* (*всього*). Однак функції цього слова зовсім різні.

В задачі 2 його можна опустити без втрати змісту задачі. В таких ситуаціях говорять про суто стилістичні функції слова. В задачі 3 слово *весь* є арифметичним. Його значення – вказати, що до відповіді слід прийти, виконавши додавання, іншими словами, воно еквівалентно слову *сума*. Опустити це слово не можна, без нього текст стає незрозумілим. Саме на арифметичні використання слід звертати увагу учнів при їх навчанні розв’язанню текстових задач.

Особливо це важливо в ситуаціях, коли одне й те саме слово в різних контекстах має різні арифметичні значення. Візьмемо, наприклад, слово *більше*. В одному випадку воно є показником відношення “більше”, а в іншому – вказує на операцію додавання чи віднімання разом з її результатом. Фраза “число *a* більше числа *b*” перекладається на мову математичних символів як “ $a > b$ ”, а

фразу “число a більше числа b на c ” – як “ $a - b = c$ ” або “ $a = b + c$ ”, тобто вислову “число a більше числа b на c ” відповідає не одна рівність “ $a - b = c$ ”, а система “ $a - b = c, c > 0$ ”, отже поняття “більше” при перекладі на математичну мову зберігається.

Навіть ці порівняльно-прості приклади вказують роль мовної інформації як при аналізі текстів задач, так і при їх складанні.

Зупинимось на практичному питанні: як розглянутий тут матеріал може бути використаним на уроці? Зазвичай обговорення розв’язання задач проходить в 2 етапи.

На першому етапі читають і розбирають умову задачі; в результаті складають рівняння (систему рівнянь). На другому етапі розв’язують отримане рівняння. Однак на першому етапі вчитель не гарантований від лінгвістичних “підводних каменів”, що заважають йому вести учнів до мети. Тому необхідно ввести ще один етап розбору задачі, що передує першим двом. Його можна назвати лінгвістичним аналізом тексту задачі. В якості основних моментів такого аналізу можна виділити:

1. Пошук кванторних змістів, як явно виражених, так і прихованих; поновлення відсутніх кванторних слів.

2. Виявлення арифметичних конструкцій тексту та відповідних їм математичних символів.

3. Встановлення змістовних, насамперед логічних відношень між частинами умови, виявлення присутніх в тексті логічних сполучників та поновлення відсутніх.

4. Відкидання непотрібних модельних змістів.

У підсумку підкреслимо, що поновлення відсутніх елементів, а також інші операції над початковим текстом задачі не означають якого-небудь виправлення тексту. Ці операції напрямлені виключно на полегшення сприйняття понятійного змісту задачі, а також наступного переходу до математичної моделі.

Таким чином мовний аналіз умови задачі – це не самоціль, а необхідна та реально можлива діяльність викладача і учня. Нехтування цим може стати вагомою перешкодою на шляху підвищення математичної культури та компетенції учнів.

Література:

1. Слєпкань З. І. Методика навчання математики: Підруч. для студ. мат. спеціальностей пед. навч. закладів. - К.: Зодіак-ЕКО, 2000. - 512 с.: іл.
2. Захарийченко Ю.А., Школьний А.В, Захарийченко Л.І, Школьна Є.В. Повний курс математики у тестах – Х: видавництво “Ранок”, 2013.– 496 с.
3. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Рабінович Ю. М., Якір М. С. Збірник задач і завдань для тематичного оцінювання з математики для 5 класу. Х.: Гімназія, 2007.— 128 с.

НОТАТКИ

